БЕЛАРУСКАЯ МАЛАДЗЕЖНАЯ ГАЗЕТА

ЧЫРВОНАЯ ЧЗ ЗМЕНА

8 снежня 1994 г.
Чацвер
№ 132(13849)
Кошт у розніцу 40 рублёў
Выдаецца з 1921 года

Малюнак В.САКОВІЧА.

Ларыса Канцавенка — мастак-мадэльер жаночай вопраткі. Многія гамяльчанкі шылі сабе абноўкі менавіта па яе распрацоўках і заўсёды паспявалі ў нагу з модай.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА.

Кур'ер "ЧЗ"

5 снежня ў Будапешце на Нарадзе краін па бяспецы ў Еўропе сустрэліся кіраўнікі дзяржаў і ўрадаў. Галоўнай падзеяй першага дня Будапешцкага саміта стала цырымонія падпісання пратаколаў аб гарантыі бяспекі Украіны, Беларусі і Казахстана.

НА ЗДЫМКУ: Прэзідэнт Расіі Б.М.Ельцын, прэзідэнт Рэспублікі Беларусь А.Р.Лукашэнка і прэзідэнт ЗША Б.Клінтан у час цырымоніі падпісання пратакола.

БЕЛІНФАРМ.

Палёгка для бюджэтнікаў?

У адпаведнасці з дагаворанасцю, дасягнутай на сустрэчы намесніка прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь Віктара Ганчара з кіраўніцтвам Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі і галіновых камітэтаў прафсаюза работнікаў сацыяльна-культурнай сферы, Кабінетам Міністраў прынята рашэнне аб стварэнні камісіі для выпрацоўкі прапаноў па ўдасканаленню аплаты працы работнікаў бюджэтных галін.

У склад камісіі ўвайшлі кіраўнікі шэрагу міністэрстваў, старшыні адпаведных рэспубліканскіх камітэтаў прафсаюза, а таксама прадстаўнікі Кабінета Міністраў і Савета Федэрацыі прафсаюзаў. Узначаліў камісію міністр працы А.В.Сасноў.

Прэс-служба Кабінета Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Унікальнае адкрыццё

зрабілі беларускія геолагі на Гомельшчыне. На плошчы звыш 36 тысяч квадратных кіламетраў яны выявілі падземныя запасы гарачых вод.

Паводле падлікаў, іх цалкам хопіць, каб ацяпліць жылыя дамы і прамысловыя прадпрыемствы абласнога цэнтра, Рэчыцы і Светлагорска.

Новыя заказнікі

Гідралагічны заказнік "Навасёлкі" створаны ў Ашмянскім раёне.

Рашэннем мясцовых улад тут забаронены меліярацыйныя работы, высечка дрэў і кустоў, іншыя віды гаспадарчай дзейнасці. Зроблена гэта для стабілізацыі воднага рэжыму ў пойме рэчкі Алянка і возера Аськовічы. Заказнік займае некалькі дзесяткаў гектараў.

***

Дзяржаўны біялагічны заказнік "Тырвавічы" створаны на Піншчыне.

Да гэтага кутка палескай прыроды, на шчасце, не дайшла меліярацыя. Пры дэталёвым даследаванні вучоныя-прыродазнаўцы знайшлі тут рэдкія віды дрэў, мноства лекавых траў, гняздоўі чорных буслоў, філінаў, іншых птушак і звяроў, занесеных у Чырвоную кнігу. Агульная плошча новага заказніка — каля 1400 гектараў.

"Бацькоўскі кут"

Такую назву атрымаў этнаграфічны музей, створаны ў чацвёртай Смаргонскай сярэдняй школе.

У экспазіцыі — і макет печы, і падвешаная да бэлькі сапраўдная дзіцячая калыска. А мясцовыя народныя ўмельцы падарылі школьнікам прадметы хатняга ўжытку, дамотканыя вышытыя ручнікі, падсцілкі, абрусы, рознакаляровыя паясы, вырабы з саломкі, нацыянальнае адзенне продкаў.

БЕЛІНФАРМ.

З паклонам да земляка

На Віцебшчыне прайшлі мерапрыемствы, прысвечаныя дню нараджэння Уладзіміра Караткевіча, пісьменніка, паэта, гісторыка. З гэтай нагоды ў абласным цэнтры адбылося першае літаратурнае свята Караткевіча.

Тэатр імя Якуба Коласа арганізаваў чытанні, у якіх бралі ўдзел пісьменнікі з Мінска, Віцебска, Наваполацка, выступіў ансамбль народнай музыкі "Талака". А затым удзельнікі гэтага мерапрыемства прыйшлі пакланіцца да помніка Караткевічу.

Свята было падрыхтавана сумесна з Беларускім ПЭН-цэнтрам і Віцебскім аддзяленнем Фонду Сораса.

Аты-баты, ішлі ў салдаты...

Ішлі ды не дайшлі... Гэтай восенню гарваенкаматамі Віцебскай вобласці выклікаліся на прызыўныя камісіі 5514 юнакоў. Не з'явіліся 414 чалавек.

217 прызыўнікоў зараз адшукваюцца. На 124 асабліва злосных "прагульшчыкаў" справы былі перададзены ў пракуратуру. Узбуджана 13 крымінальных спраў, вынесена 17 пракурорскіх перасцярог, асуджаны два прызыўнікі.

Не ўсё добра і са здароўем прызыўнікоў. На дадатковае абследаванне накіравана 829 прызыўнікоў. 97 па стану здароўя прадастаўлена адтэрміноўка.

Уладзімір МІХНО.

Аблавы на "зайцоў"

Адпаведна росту цэн на паслугі аўтатранспарту расце і колькасць "зайцоў". Толькі асіповіцкія кантралёры з пачатку года сабралі штрафаў амаль на 370 тысяч рублёў.

І ўсё ж, паводле слоў дырэктара мясцовага аўтапарка № 19 Генадзя Прусакова, каля 90 працэнтаў "зайцоў" пазбягаюць штрафаў. Таму ў бліжэйшы час праверкі тут збіраюцца праводзіць сумесна з міліцыяй.

Іван СЦЯПУРА.

Падарунак з Амерыкі

У Дзяржаўным мастацкім музеі адбылася выстава вядомай беларускай мастачкі са Злучаных Штатаў Тамары Стагановіч.

Выконваючы яе волю, упаўнаважаная асоба — Сяргей Крыштаповіч — перадаў Нацыянальнаму навукова-асветнаму цэнтру імя Ф.Скарыны для выставы "Беларусы ў свеце" частку графічных твораў амерыканскай беларускі.

Святлана КУЛІКОВА.

Вечарына паэзіі

У сталічным Доме літаратара адбыўся вечар ізраільскай паэзіі.

Былі прачытаны вершы вядомых аўтараў з Блізкага Усходу, гучала музыка. У праграме прынялі ўдзел дзеячы культуры з Беларусі і Ізраіля.

Уладзімір СТАРАСЦЕНКА.

Чамаданы з "ліпай"

Штодзённа канфіскоўваюцца фальшывыя грашовыя знакі ў Брэсце.

Як паведамілі работнікі аддзела па барацьбе з эканамічнай злачыннасцю УУС, толькі ў гэтым годзе зафіксавана 150 выпадкаў прад'яўлення фальшывых амерыканскіх даляраў, 20 разоў канфіскоўваліся "ліпавыя" нямецкія маркі, 37 — расійскія і беларускія рублі. На думку спецыялістаў, фальшыўкі трапляюць у горад у асноўным з Захаду. Здараецца, з чамаданамі, поўнымі падробак, наведваюцца і каўказцы.

БЕЛІНФАРМ.

Курсы валют на 7 снежня:

	Даляр ЗША		Ням. марка	
	Скупка	Продаж	Скупка	Продаж
"Комплекс"	8172	8420	5175	5393
"Алімп"	8200	8450	5220	5415
"Прыор"	8100	8500	5160	5420

ПРЭС-КАНФЕРЭНЦЫІ

ЦЭНЫ АТРЫМАЛІ "ВОЛЬНУЮ"...

Пра гэта стала вядома з чарговай урадавай прэс-канферэнцыі, якая адбылася 5 снежня. У ёй прынялі ўдзел прэм'ер-міністр Міхаіл Чыгір, віцэ-прэм'ер Міхаіл Мясніковіч, Сяргей Лінг, Валерый Кокараў і Уладзімір Гаркун.

НА ПРАДУКТЫ ХАРЧАВАННЯ

Паводле слоў Міхаіла Чыгіра, пераход да свабоднага цэнаўтварэння выкліканы эканамічнай неабходнасцю. Ён будзе паступовым, і ўжо, як вядома, з 7 снежня напалавіну сталі даражэйшымі малочныя прадукты, на 30 працэнтаў — хлеб і хлебабулачныя вырабы, свініна, на 20 працэнтаў — ялавічына.

Гаворачы аб намерах урада пайсці на такія непапулярныя меры, кіраўнік Кабінета Міністраў заўважыў, што гэта неабходна для прадаўжэння дыялогу з міжнародным валютным фондам аб фінансавай падтрымцы, без якой паднімаць эканоміку рэспублікі вельмі цяжка. Да таго ж, невялікае адступленне ад свабоднага цэнаўтварэння ў лістападзе дало магчымасць насельніцтву зберагчы 103 мільярды рублёў, што паглыбіла незбалансаванасць грашовай і таварнай масы. Праўда, прэм'ер-міністр не ўдакладняў, сярод якіх слаёў нашых грамадзян прыхавана такая колькасць "зайчыкаў". Адзінае, ён даў зразумець, што павышэння заработнай платы для работнікаў бюджэтнай сферы ў бліжэйшы час не прадбачыцца. Урад змог толькі адшукаць 20 мільярдаў рублёў і накіраваць іх для аказання дапамогі маламаёмным праз выканкамы.

І НА КАМУНАЛЬНЫЯ ПАСЛУГІ

Іх падаражанне чакае ўсіх нас ужо ў канцы гэтага месяца. Паводле слоў Міхаіла Мясніковіча, з 25 снежня ў сем разоў павысіцца кватэрная плата, у 5,5 — ацяпленне і гарачае водазабеспячэнне, у 2,5 — водаправод, у 1,5 электраэнергія, у два разы — карыстанне каналізацыяй. У паўтара раза павялічыцца плата за прыродны газ для бытавых патрэб і ў шэсць разоў — для ацяплення. Але і гэта будзе кампенсаваць толькі частку выдаткаў жыллёва-камунальных гаспадарак. Усе іх расходы мяркуецца ўскласці на насельніцтва з 1996 года.

У прынятым урадам рашэнні, на думку віцэ-прэзідэнта, дастаткова шырока выкладзены меры сацыяльнай абароны насельніцтва. Імі прадугледжана, што ўся гэта плата не будзе перавышаць 15 працэнтаў сукупнага грашовага даходу сям'і. Астатнюю частку дзяржава бярэ на сябе праз выдзяленне субсідый. У дакуменце агаворана таксама, што не будуць індэксавацца расходы па звышустаноўленых нарматывах.

Міхаіл Мясніковіч звярнуў увагу прысутных і на ўстаноўку прыбора ўліку. Цяпер 75 працэнтаў іх кошту аплачваецца дзяржавай і толькі 25 працэнтаў — жыльцамі. У далейшым гэтыя суадносіны будуць мяняцца і пасля 1996 года цалкам лягуць на іх плечы.

БЕЛІНФАРМ.

З НАГОДЫ

"Запас бяды не чыніць", — лічаць тараканы

Напярэдадні вечарам я падалася ў бліжэйшы гастраном № 14, што ў Цэнтральным раёне сталіцы. Звычайна нават у гэты позні час, калі не "Сервілат", то неабходны набор прадуктаў купіць тут можна. У гэты дзень пасля паведамлення па радыё аб чарговым скачку цэн магазін уяўляў сабою сумную карціну.

Хлебны аддзел. У продажы толькі белы хлеб, ды і той канчаецца, некалькі пачкаў аўсянага пячэння. "Куды ж падзеўся звычайны асартымент: чорны хлеб, батоны, сайкі, сухары і ўсё іншае?" — пацікавілася я ў прадаўца.

Аказалася, што гэта "размялі" яшчэ некалькі гадзін таму. Людзі бралі па 5, а то і па 10 буханак, каб забяспечыць сябе неабходным прадуктам хаця б на некалькі дзён.

Малочны аддзел. Малако, кефір і іншае раскупілі яшчэ да 18.00, хоць завоз нават перавышаў норму. Паводле слоў прадаўца, у гэты дзень гандляваць было проста немагчыма. Пакупнікоў было надзвычай многа, тавары набываліся ў неверагоднай колькасці.

Падобная сітуацыя ў мясным, каўбасным і рыбным аддзелах. Усё, што я ўбачыла: 3 індычкі, некалькі палак каўбасы і вэнджанага сыру. Пакупнікі былі рады нават таму нямногаму, што засталося на прылаўках.

Мае вячэрнія блуканні навялі на пытанне: няўжо мы яшчэ не зразумелі, што купленыя ў запас батон і кефір не выратуюць нікога, акрамя тараканаў?

Юлія БЯРНОЎСКАЯ.

Магчымасць адстаўкі Ганчара ўчора была тайнай за сямю пячацямі

Чуткі аб адстаўцы віцэ-прэзідэнта Кабінета Міністраў Віктара Ганчара ўчора па-ранейшаму распалялі цікавасць журналістаў. Дазваніцца да бліжэйшага асяроддзя высокай асобы, дарэчы, як і да яе самой, нам не ўдалося. А таму, скарыстаўшы свае неафіцыйныя крыніцы інфармацыі, мы даведаліся, што на час, калі пішуцца гэтыя радкі, у вышэйшых эшалонах улады вядуцца перамовы, якія тычацца адпаведнасці Віктара Ганчара сваёй пасадзе.

Магчыма, сённяшняя раніца прынясе больш дакладныя звесткі.

Ул. Інф.

ДЗЕВЯТАЕ НЕБА

Дзяжурныя па выпуску перакладчыкі Ларыса ДУДАРУК, Людміла КАХАВЕЦ, рэдактар Наталля ВАЛАКІДА.

"Уорлднэт"

ВІЗІТ ХЕРЦАГА

Прэзідэнт Германіі Р.Херцаг упершыню наведаў Ізраіль.

Ён усклаў вянок да магілы яўрэяў, якія загінулі ў час другой сусветнай вайны.

МЭЙДЖАР ПАЦЯРПЕЎ ФІЯСКА

Урад Джона Мэйджара, які прапанаваў павялічыць падаткі на ацяпленне і электраэнергію, не атрымаў падтрымкі членаў парламента.

"Суперчэннэл"

Большасць дэпутатаў-кансерватараў, а таксама прадстаўнікі апазіцыі выступілі супраць прыняцця такой меры, вырашыўшы, што ўрад зможа знайсці іншыя крыніцы для падтрымання свайго бюджэту.

ЖУРНАЛІСТЫ — "НА МУШЦЫ"

У Стамбуле і Анкары ўчынены тэрарыстычныя акты супраць журналістаў.

У рэдакцыі газеты "Азгюр улке" былі падкладзены бомбы, у выніку выбуху загінула 20 супрацоўнікаў.

ДАРОЖНАЯ ТРАГЕДЫЯ

У Францыі адбылася буйная аварыя.

Грузавік, вадзіцель якога не справіўся з кіраваннем, сутыкнуўся з некалькімі аўтамабілямі, у выніку чаго апошнія перакуліліся, а грузавік урэзаўся ў будынак гандлёвага цэнтра. У аварыі загінула 9 чалавек, 15 атрымалі цяжкія раненні.

МІНІСТР ПАЙШОЎ У КАМЕРЦЫЮ

Міністр фінансаў ЗША Лойд Бэнтсен падаў у адстаўку.

"Еўраньюс"

Клінтан з вялікім шкадаваннем успрыняў гэтую вестку. Паводле ўсеагульнага прызнання, 73-гадовы міністр быў адным з самых уплывовых асоб у Белым Доме, а таксама выдатным палітыкам-эканамістам. Бэнтсен тлумачыць свой выхад у адстаўку тым, што хоча вярнуцца ў родны штат Тэхас і заняцца прыватным прадпрымальніцтвам.

У АМНІСТЫІ АДМОЎЛЕНА

Адмоўны адказ атрымаў на просьбу аб датэрміновым вызваленні забойцы Роберта Кензэі.

Сірхан Бішар Сірхан за забойства сенатара ў 1968 годзе прыгавораны за пажыццёвага зняволення. Цяпер яму споўнілася 50 гадоў.

"TV-5"

ПА ДЫПЛАМАТУ — АГОНЬ

У Сектары Газа была абстраляна машына брытанскага дыпламата.

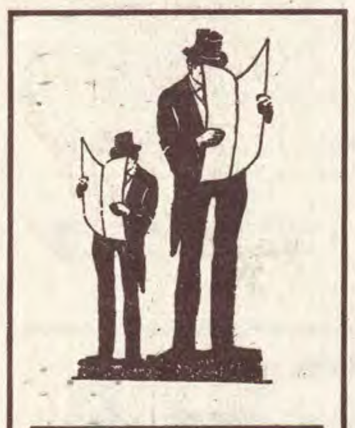
Так адрэагаваў ізраільскі салдат на невыкананне яго патрабаванняў спыніць машыну. Дыпламат не пацярпеў.

КАРАЛЕВА АСВОЙВАЕ НАФТАПРОМЫСЕЛ

Брытанская каралева Лізавета II дала згоду на пошук нафты ля Віндзорскага замка.

Землі вакол яго, як вядома, належаць каралеве.

ПАВЕДАМЛЕННІ, АТРЫМАНЫЯ ПА КАНАЛАХ СПАДАРОЖНІКАВАЙ СУВЯЗІ "ЧЫРВОНАЙ ЗМЕНЫ"

БІЗНЕС-КЛАС

ПРЫВЕЗЛІ ТОЛЬКІ ПЕСНІ

У Маскву "па песні" з'ездзілі, мяркуючы па ўсім, прадстаўнікі беларускіх прадпрыемстваў, што пажадалі прыняць удзел у Міжнароднай выстаўцы "Інтэраптгандаль-94", якая адбылася там у канцы лістапада. Шкада, але ўдзельнікі, якія прадстаўлялі рэспубліку 30-ю прадпрыемствамі (а сярод іх былі такія буйныя экспарцёры, як НВА "Інтэграл", "Мінсктрактаразапчастка", "Белпласт", "Белвар", "Хімвалакно", Брэсцкі дывановы камбінат), не атрымалі задавальнення ад удзелу ў гэтай экспазіцыі. Мерапрыемства дрэнна падрыхтавалі, у выніку чаго наведвальнікаў аказалася вельмі мала.

Як паведаміла выставачная кампанія "Экспасервіс",— арганізатар гэтай паездкі — вінаваты не ўдзельнікі, а расійскі бок, што рыхтаваў экспазіцыю, патранаж якой ажыццяўляла федэральная кантактная карпарацыя "Раскантракт". На жаль, арганізатары аказаліся непрафесіяналамі ў выставачным бізнесе, а хутчэй аматарамі. І нават патрачаныя на рэкламу выстаўкі 35 тысяч даляраў не выратавалі сітуацыю. Відаць, гэтага сёння ўжо недастаткова і поспех мерапрыемства залежыць не толькі ад дарагой рэкламы.

КАМПАНІЯ "ЭКСПАСЕРВІС" РАЗДЗЯЛІЛАСЯ...

На дзве асобныя структуры падзялілася буйнейшая ў рэспубліцы выставачная кампанія "Экспасервіс". З новага года ў гэтай фірмы з'явіцца "сваячка" — даччыная самастойная структура "Экспафорум".

Як вядома, "Экспасервіс" праводзіла за год звыш дваццаці розных кірмашоў і выставак. Так, напрыклад, усім вядомы "Мінскі кірмаш" — дзецішча гэтай магутнай кампаніі. Праўда, цяпер ужо незразумела, ці зможа гэта структура застацца такой моцнай пасля нараджэння "Экспафоруму".

Як паведаміла кіраўніцтва выставачнай кампаніі, раздзяленне зроблена з мэтай упарадкавання і дакладнай арганізацыі дзейнасці фірмы. На іх думку, гэта дапаможа кампаніі працаваць больш прафесійна. Таму што цяпер "Экспасервіс" будзе займацца выключна будучай дзейнасцю, а "Экспафорум" — камплектацыяй выставак.

Што ж, час пакажа, якая матэматычная аперацыя лепш для справы — дзяленне або складанне.

У МІНСКУ З'ЯВІЎСЯ "ФЕРМЕР"

Мінскае Аблгразабеспячэнне парадавала ўладальнікаў фермерскіх гаспадарак вобласці адкрыццём у Мінску спецыяльнага магазіна "Фермер", які размясціўся ў будынку БелНДІліт. Асартымент тавару, як і гандлёвая плошча магазіна, пакуль невялікія, і гаварыць пра тое, што тут ёсць усё неабходнае для фермерскай гаспадаркі, яшчэ рана. Аднак стваральнікі магазіна ў сваім дзецішчы бачаць не проста гандлёвую кропку, а цэнтр, здольны працаваць па заказу, інфармаваць фермера пра тавар, які ёсць на раённых базах Аблгразабеспячэння, а таксама садзейнічаць збыту фермерскай прадукцыі.

БЕЛІНФАРМ.

СКРЫЖАВАННЕ

НАСТАЛЬГІЯ ЧЫНОЎНАЙ РАЦІ

Распачну з адной тэлеперадачы, прысвечанай Героям Сацыялістычнай Працы калгаса "Аснежыцкі", што на Піншчыне. "Ці захоча ўнук стаць героем?", — такая была яе тэма.

Як вядома, гэты калгас славуты. Нягледзячы на сённяшнія цяжкасці, можна было чакаць, што на экране паўстануць шчаслівыя людзі, якія калі не нажылі мураваных харомаў і залатых гор, то ва ўсякім разе забяспечаны нармальнымі жыццёвымі ўмовамі.

Але прабягаюць кадр за кадрам, а на экране зусім адваротнае: сумныя сівыя людзі са стомленымі тварамі, спрацаванымі рукамі, прыгнечаныя рознымі нястачамі і цяжкасцямі. Усё жыццё працавалі, не шкадуючы сіл, плакаліся гераіні-даяркі, а што атрымалі? Дачасную старасць, надарванае здароўе і — ніякай увагі.

І да каго з маладых людзей журналісты ні звярталіся — ніхто не даў станоўчага адказу на іх пытанне, ці захацеў бы ён стаць героем...

Гэта тэлеперадача прыгадалася, калі на сесіі Вярхоўнага Савета абмяркоўваўся праект закона "Аб дзяржаўных узнагародах Рэспублікі Беларусь". Што ні сесія, то не хапае часу, каб абмеркаваць, здавалася б, пытанні, якія патрабуюць неадкладнага вырашэння, а тут, калі ласка, "зялёная вуліца" — падавай ім узнагароды і ўсё тут. Можна падумаць, што менавіта такога закона нестае нашай дзяржаве, каб спыніліся спад вытворчасці і інфляцыя, вырашыліся праблемы з энергарэсурсамі і г.д.

Штучнае татальнае ўзнагароджанне было заклікана не толькі заахвочваць і стымуляваць працу, забяспечваць звышэксплуатацыю. Узнагароды, з'яўляліся яшчэ сродкам самаўзвелічэння, падмацавання ўлады і аўтарытэту кіраўнікоў, як сказалі б цяпер, для стварэння ім станоўчага іміджу.

Для дасягнення мэты ў ход ішло ўсё — падхалімаж і дагаджэнне, сваяцтва і сяброўства, выкарыстанне службовага становішча і хабарніцтва, інакш кажучы, тая самая карупцыя, ад якой і сёння няма паратунку.

Між іншым, на гэтую акалічнасць звярнуў увагу парламента старшыня Камісіі Вярхоўнага Савета Ніл Гілевіч. Праўда, гаворку ён вёў у адносінах да ганаровых званняў у літаратуры і мастацтве. Але ж тыя хібы і негатыўныя з'явы, якія характэрны ў гэтай галіне, яшчэ ў большай меры ўласцівыя ў іншых сферах дзейнасці.

Як тут ні ўспомніць нашых былых генсекаў і першых сакратароў, грудзі якіх заўсёды ўпрыгожвалі залатыя зоркі і вышэйшыя ордэны і медалі. Як вядома, рэкорд у тым пабіў бацька застою — генсек Брэжнеў, які сам без меры ўзнагароджваўся і іншым не шкадаваў гэтага сацыялістычнага "шчасця".

Узнікае пытанне: навошта ж цягнуць за валасы ў новае грамадства тое, што аджыло свой век, стала анахранізмам, арыентуе ў мінулае, назад. Думаецца, дэмакратычнаму і прававому грамадству, якое мы будуем і, нягледзячы на любыя перашкоды і цяжкасці, абавязкова пабудуем, усё гэта непатрэбна. Ды яшчэ ў такой пераемнасці былога вопыту.

Дык што, зусім не патрэбны аніякія ўзнагароды? Чаму ж? І дэмакратычныя цывілізаваныя дзяржавы не абыходзяцца без узнагарод. Толькі яны прысуджаюцца не за звычайныя поспехі ў працы, службе і г.д., а за выключныя гераічныя ўчынкі і сапраўдныя подзвігі. А дзеля гэтага зусім няма патрэбы ствараць такую шырокую палітру ўзнагарод, якія вызначаюцца ў праекце закона. Колькі б ні было прыдумана ганаровых знакаў, яны не ахопяць усе выпадкі гераізму і подзвігаў, якія могуць праявіцца ў жыцці. Таму іх дастаткова не больш 2—3-х, як гэта ў многіх дэмакратычных дзяржавах.

А што да штодзённай працы, у матэрыяльнай ці духоўнай сферах, то цяпер ужо ўсім відавочна, што няма больш моцных стымулаў, чым прыватная ўласнасць, незалежнасць думкі, праца на сябе і дзеля сябе, а значыць для грамадства, дзеля дзяржавы. Сапраўды, хіба хто з сур'ёзных і сумленных людзей стараецца працаваць добра, каб атрымаць якую-небудзь узнагароду. Кожны скажа, што не.

Па прыклады далёка хадзіць не трэба. Паглядзіце, як самааддана шчыруюць людзі на сваіх індывідуальных гаспадарках, на ўчастках тых жа садова-агародных таварыстваў, на дачных дзялянках. А чаму? Ды таму, што прыватны сектар, па-сутнасці, аддушына для вольнай і самастойнай працы. У гэтым і прыцягальная сіла. Каб так справы ішлі ва ўсёй нашай вытворчасці, калгасах і саўгасах, то не было б ужо і таго крызісу, у які загнаў нас бальшавіцкі рэжым.

Ну, а як быць з тымі людзьмі, якія вызначаюцца выдатнымі творчымі здольнасцямі. На гэта можна адказаць так: бадай, мала каму вядома, што ў такой дзяржаве, як Швейцарыя, дзе многім бачыцца прыклад сапраўднага сацыялізму, няма аніякіх узнагарод. Талент, выдатныя здольнасці асобных людзей, разважаюць там, — здабытак усёй нацыі, чалавецтва, яны не могуць не прыносіць ім матэрыяльныя і духоўныя выгоды, асалоду і радасць, вядомасць сярод людзей. Дык навошта тут яшчэ нейкія ўзнагароды, калі адкрыў іх сам усявышні.

Тым не меней, справа з прывілеямі і перавагамі (ільготамі) верна і паслядоўна рухаецца наперад да поўнага завяршэння. Як вядома, яшчэ раней былі адноўлены персанальныя пенсіі, якія існавалі ў былой савецкай імперыі, ужо пад новай назвай — за асаблівыя заслугі перад Рэспублікай Беларусь. Цяпер робіцца новы крок у гэтым накірунку — прымаецца закон аб дзяржаўных узнагародах. Такім чынам, завяршаецца комплекс прывілей і пераваг для чыноўніцкай эліты.

Характэрна, што нават апазіцыя, з уласцівай ёй альтэрнатыўнасцю, на гэты раз паводзіла сябе лаяльна. Мабыць, спадзяецца, што з цягам часу і ёй нешта адломіцца ад гэтага каравая.

А што датычыць сённяшняй чыноўніцкай раці, то сяму-таму з яе, мабыць, ужо бачыцца высокі ўказ "За шматгадовую добрасумленную працу і ў сувязі з... годдзем узнагародзіць...". І няважна, што навокал, можна сказаць, пачаўся патоп.

Яфім ІВАНОВІЧ,
журналіст,
ветэран вайны і працы.

МАЙСТРЫ

Так спрытна працаваць разцом навучыў Віталя Жвайдзеса кіраўнік гуртка разьбы па дрэве С. М. Камароўскі. Разам з вучнямі мясцовай школы Сяргей Мікалаевіч зрабіў ужо нямала карысных рэчаў для жыхароў роднай вёскі Доўгае, што ў Салігорскім раёне. Яны змайстравалі "церамок", з вясковай студняй, выразалі фігуркі казачных персанажаў, якія ўстановяць на дзіцячай плацоўцы абапал дарогі ў вёску.

Фота Уладзіміра АМЯЛЬЧЭНІ, БЕЛІНФАРМ.

НАВІНЫ АД ГАЎДЭАМУСА

Студэнты пачынаюць... і прайграюць

Гісторыя, якую я хачу вам распавесці, надзвычай доўгая. А сутнасць яе можна звесці да маленечкай байкі: уявіце, што нехта вырашыў набыць пачак запалак. Але даволі дзіўным спосабам: перш, чым атрымаць жаданую дробязь, падпісаў паперу, дзе абавязваўся ў пэўны тэрмін аплаціць кошт рэчы. Не ведаючы дакладна сумы, але спадзеючыся на не вельмі вялікія грошы — вядома, запалкі! А пазней высветлілася, што той няшчасны пачак каштуе ні многа, ні мала — мільён рублёў. І непрадбачлівы "нехта", падпадаючы пад уладу дакумента, абавязаны выплаціць усё да апошняй "вавёрачкі".

Студэнты Беларускага камерцыйнага універсітэта кіравання трапілі амаль у такую ж сітуацыю. Падпісаўшы дагавор, дзе прадугледжвалася аплата навучання спачатку ў памеры 150 даляраў, а потым у 250 — для студэнтаў, што паступілі ва універсітэт на другі год яго існавання. Параўнаўча з іншымі навучальнымі ўстановамі "новага тыпу" — сума не надта вялікая. Але мелася ў тым дакуменце яшчэ вось такая заўвага: "У выпадку павышэння агульнага курсу даляра, вызначанага Нацыянальным банкам, на дзень заканчэння кожнага паўгоддзя" меркавалася "ўносіць дадатковую аплату". У якім памеры — у дагаворы не тлумачылася. Усё аказалася прасцей простага: калі на пачатку семестра даляр каштаваў, напрыклад, 10 "зайцоў", а праз паўгода — усе 100, студэнты павінны былі заплаціць 75 даляраў на пачатку паўгоддзя па тагачасным курсе, і адпаведна ў дзесяць разоў больш — у канцы семестра. З гэтай сумы, праўда, вылічваўся першапачатковы "ўзнос", што, варта адзначыць, ужо не адыгрывала вялікай ролі: за паўгода тыя грошы ператвараліся літаральна ў кошт запалак.

Карацей, "даплата" атрымлівалася амаль роўнай "перадаплаце". Пра што ніхто з абітурыентаў, вядома, не здагадваўся. Разуменне прыходзіла потым. Прычым — адначасова з пачуццём, што "нешта тут не тое". Студэнцкая інтуіцыя не падвяла: праз паўгода пасля адкрыцця універсітэта высветлілася, што разліковы рахунак, на які студэнты павінны былі пералічваць дадатковую аплату, аказаўся асабовым рахункам іхняга рэктара. Неўзабаве рэктар быў звольнены разам з іншымі прадстаўнікамі універсітэцкага караўніцтва. "На перыяд структурнай рэарганізацыі" (так паведамлялася ў своеасаблівай лістоўцы "Да студэнтаў БКУК") абавязкі рэктара ўсклаў на сябе выканаўчы дырэктар фірмы-заснавальніка Э.Э.Ахрэм. Студэнты шчасліва ўздыхнулі і... праз пэўны час заўважылі, што палёгкі не прадбачыцца: ужо ў маі з іх запатрабавалі больш за мільён "вушастай валюты". Па універсітэце пракацілася хваля панікі: справа ў тым, што так званыя "навучальныя ўстановы новага тыпу", прадугледжваючы платнае навучанне, выбіраюцца будучымі студэнтамі пераважна з наяўнасці забяспечаных бацькоў. Але сярод гэтай шчаслівай катэгорыі ўсё ж прасочваецца такі-сякі менш шчаслівы працэнт, што збірае патрэбную суму па сваяках ды знаёмых. На факультэце кіравання, напрыклад, такіх аказалася ледзь ці не трэцяя частка. Менавіта яны і выправіліся да студэнцкага "цара і бацькі" па тлумачэнні.

Пра тую сустрэчу я даведалася ад лідэраў наваствоpанага студэнцкага прафсаюза — найбольш "некіруемых" з наогул "некіруемага факультэта кіравання", паводле трапнага вызначэння рэктара. І на час "дыпламатычнага" візіту вырашыла "згубіцца" сярод дэлегацыі студэнтаў, каб паглядзець, што з усяго гэтага атрымаецца. Не атрымалася нічога: "хадакі" даведаліся, што не маюць ніякага права на прэтэнзіі, уласнаручна падпісаўшы той злашчасны дагавор. Тым больш, што сваю перадаплату — 150 даляраў па вераснёўскім курсе яны даўно "з'елі" і зараз павінны тэрмінова ратаваць ад галоднай смерці ўласных выкладчыкаў, што патрабуюць грошай на зарплату — як і іншыя "добрыя дзядзькі" за арэнду памяшканняў...

Карацей, грошы былі ўнесены, а эмоцыі — заціснуты ў кулакі, каб яшчэ праз паўгода выбухнуць ранейшым абурэннем. З таго часу колькасць выкладчыцкіх гадзін (у дачыненні да ўжо другога курса) паменшылася — у сувязі з ліквідацыяй групы "Кіраванне прыродакарыстаннем" і залічэннем яе студэнтаў у іншыя групы. Паменшылася і колькасць арандуемых памяшканняў — затое колькасць студэнтаў павялічылася. А "даплата" засталася ранейшай — між тым, ні лінгафонных, ні камп'ютэрных класаў так і не з'явілася... З таго часу ў студэнцкага прафсаюза сабралася пульхная папка разнастайных запытаў пра тое, куды ідуць іхнія грошы: на якую суму універсітэтам набываліся матэрыяльныя каштоўнасці, якія плошчы мяркуецца арандаваць і гэтак далей. Ні адзін з запытаў не атрымаў сур'ёзнага адказу... Паступаючы ў недзяржаўную навучальную ўстанову, абітурыенты нават уявіць сабе не маглі, што рызыкуюць не толькі грашыма. Самае непрыемнае тое, што ў будучыні студэнты могуць наогул застацца без адукацыі. Гэтую і іншую, не менш цікавую інфармацыю разам з лідэрам студэнцкага прафсаюза БКУК Андрэем Дземідовічам мы даведаліся ў Міністэрстве адукацыі.

— Усё залежыць ад рашэння акрэдытацыйнай камісіі, — паведаміла намеснік міністра адукацыі і навукі Таццяна Яўгенаўна Галко. — І калі яно атрымаецца адмоўным — гады, патрачаныя студэнтамі на навучанне, не будуць пацверджаны ніякім дакументам. Калі навучальная ўстанова застанецца без акрэдытацыі, гэтым небаракам, магчыма, будзе дазволена атрымаць свой законны дыплом на платных курсах дзяржаўных ВНУ. Магчыма, будуць атэстоўвацца асобныя факультэты... Хаця выйсце тут, напэўна, адно: неабходна, каб усе недзяржаўныя навучальныя ўстановы займелі акрэдытацыю. Сёння іх ужо 16 — і яны, здаецца, нарэшце пачалі разумець, якую адказнасць на сябе ўзялі. Раней гэтым ВНУ было дастаткова ліцэнзіі, цяпер да яе даецца дакумент аб акрэдытацыі, якая павінна адбывацца наступным чынам: за паўгода да першага выпуску студэнтам будзе прапанавана своеасаблівая "міністэрская кантрольная" — памятаеце, напэўна, па школах? Прычым "захварэць" на дзень праверкі ніхто не мае права (што, між іншым, даволі часта практыкавалася ў тых жа школах сярод "двоечнікаў"). Адсутнасць студэнта на занятках у дзень кантрольнай будзе адзначана самым нізкім балам. І таму ўжо зараз многія недзяржаўныя ВНУ пачынаюць збаўляцца ад тых, хто не вызначаецца належнымі адзнакамі... Вельмі многае, вядома, залежыць і ад выкладчыкаў. Што датычыць большасці ВНУ новага тыпу, вялізная колькасць іхніх выкладчыкаў працуе па-сумяшчальніцтву, і не заўсёды — сумленна. Шмат тут і тых, хто не знайшоў работу ў іншым месцы, а таксама пенсіянераў. Няхай гэтыя людзі нават прафесіяналы з прафесіяналаў, але калі чалавек усё сваё свядомае жыццё чытаў, скажам, марксізм-ленінізм, тое, што ён можа прапанаваць будучым спецыялістам рынку, — учарашні дзень. Замежныя ж прафесары... Тыя, хто да нас прыязджае, далёка не заўсёды лепшыя. Тым больш, што іхнія лекцыі часта не адпавядаюць агульнаму навучальнаму плану. Усё гэта можа быць вельмі цікавым, але хіба што для "агульнага развіцця"... Хачу адзначыць яшчэ і тое, што вельмі многія недзяржаўныя ВНУ вымушаны арандаваць памяшканні, якія потым даволі часта мяняюць. Далёка не ўсе падобныя ўстановы маюць уласныя бібліятэкі, падручнікі — і рызыкуюць ствараць філіялы! Уявіце сабе, што за ўстанова можа ўзнікнуць у Оршы, калі там няма ніводнай ВНУ? Сталічныя прафесары туды, вядома, не паедуць. Калі ў вас завяліся лішнія грошы, якія хочацца патраціць на адукацыю, ведайце, што любая навучальная ўстанова павінна мець ліцэнзію ад міністэрства. Тым больш, калі гэта філіял. Няма ліцэнзіі — значыць, ВНУ несапраўдная. Студэнт мае права дакладна ведаць, на якіх падставах выдаецца дыплом, калі чакаецца акрэдытацыя ці атэстацыя. Дарэчы, ужо распрацоўваецца тыпавы дагавор, які, спадзяюся, стане абавязковым для ўсіх недзяржаўных навучальных устаноў... Але сённяшнія "недзяржаўныя" студэнты пакуль што абсалютна безабаронныя. А платныя ВНУ — зусім неабавязкова найлепшыя. Праз 3—4 гады ў нас будзе зашмат юрыстаў, лінгвістаў і эканамістаў, бо дзяржаўныя навучальныя ўстановы цяпер таксама спецыялізуюцца ў гэтым накірунку. Так што платнае навучанне — зусім не гарантыя ад беспрацоўя... Але ёсць у гэтай сістэме і свае "плюсы" — па-першае, яна здольная імгненна рэагаваць на патрабаванні рынку — сёння запрасілі адных выкладчыкаў, заўтра — другіх. Нарэшце з'явілася канкурэнцыя дзяржаўным ВНУ, якая прымусіла іх шукаць новыя формы і спосабы навучання — практычна ўсе раней дэфіцытныя спецыяльнасці ёсць сёння ў дзяржаўнай сістэме адукацыі, з'явіліся платныя факультэты для абітурыентаў, што не прайшлі па конкурсу. Факультэты, якія, дарэчы, патрабуюць значна менш грошай, чым любая платная ВНУ... Так што недзяржаўным навучальным установам проста не застаецца нічога іншага, як зрабіцца найлепшымі. І тыя, што вытрымаюць акрэдытацыю, я пераканана, будуць менавіта такімі.

* * *

Чалавек жыве надзеяй. Студэнт — таксама. Між тым, як паведаміў пад час нядаўняга студэнцкага форуму інспектар Міністэрства адукацыі і навукі А.М.Сізанаў, дзве з самых першых недзяржаўных навучальных устаноў перасталі ўжо існаваць. На іх месцы ўзніклі новыя, куды і перайшлі студэнты, што так памыліліся з выбарам ВНУ. Пакуль што праблема вырашылася такім чынам...

Ірына ЗАВАДСКАЯ.

ПАМЯЦЬ

СНАЙПЕР ГЕНАДЗЬ ВЯЛІЧКА

Даўно мінула вайна. Колькі перажыў гора і выцерпеў болю наш народ, нашы дзяды і прадзеды. Сёння можна пачуць пра іх рознае. Так, цяпер іншы час, іншыя вятры, але чалавечая памяць не падуладна нават стагоддзям. І як бы там ні было — яны нашы. Нашы абаронцы і наш гонар.

Цяпер наш зямляк, афіцэр запасу, Герой Савецкага Саюза Генадзь Іосіфавіч Вялічка жыве і працуе на Украіне, у шахцёрскім горадзе Енакіева, што ў Данбасе. Шмат гадоў таму па сваёй журналісцкай звычцы мне давялося наведаць славутага земляка. У доўгай размове ён прыгадаў жнівень 1941 года.

Полк, з якім адступаў Генадзь Вялічка, адыходзіў на Усход і апынуўся ў Данецкіх стэпах. На душы было горка. Адольвала смага. Хацелася піць. Твар і спіна пакрыліся ліпкім потам. На зубах скрыпеў пясок... Паступіў загад — заняць ля берага невялічкай рачулкі абарону і рабіць акопы. Аж да самых прыцемкаў старанна завіхаліся салдаты і падрыхтавалі даволі трывалы рубеж, выставілі баявую варту.

На другі дзень ротны паштальён адшукаў Вялічку і ўручыў яму пісьмо. Генадзь прачытаў першыя радкі — і ў вачах пацямнела. Незнаёмы чалавек паведамляў салдату: "Загінулі, дарагі браце, усе твае родныя ад рук фашысцкіх катаў...". Да болю сцяў зубы. Усё ў ім кіпела. Сэрца патрабавала бязлітаснай помсты лютым чужынцам, якія тапталі яго родную зямлю.

Сябры па зброі, даведаўшыся пра пакуты салдата, як маглі стараліся суцешыць, неяк падтрымаць яго, супакоіць. Маўляў, ён не адзін такі. Адно выйсце ў такой сітуацыі — помсціць лютаму ворагу, знішчаць яго на кожным кроку бязлітасна...

У хуткім часе ротны прызначыў Генадзя першым нумарам кулямёта і загадаў з двума іншымі салдатамі высунуцца на правы фланг і заняць абарону ў баявой ахове. Новы рубеж кулямётчыкі занялі зацемна. Збудавалі запасную пазіцыю. Адкапалі раўчукі пэўнага профілю. Ноч прайшла параўнаўча спакойна. Затое на світанку пачаўся моцны артылерыйскі абстрэл. Потым у небе з'явіліся дзесяткі "юнкерсаў", якія скінулі бомбавы груз. Стварылі сапраўднае пекла... І цыбаты падносчык патронаў не вытрымаў, заенчыў, як малое дзіця. Пачаў выкрыкваць: "Хлопцы, нам каюк, трэба як мага хутчэй змацца адсюль...".

— Ты што дрыжыкі прадаеш. Баязлівец пракляты. Змоўкні — табе кажу! Інакш сапраўды будзе дрэнна! — прыкрыкнуў на яго другі нумар кулямёта.

Цыбаты нічога на гэта не адказаў. Працягваў скуголіць і дрыжаць.

У гэты момант з-за пагорка з'явіліся ланцугі атакуючых фашыстаў. Яны рухаліся ўпэўнена, з закасанымі рукавамі мундзіраў жабінага колеру.

Тым часам варожыя аўтаматчыкі набліжаліся вельмі імкліва. Кулямётчыкі змянілі сваю пазіцыю і працягвалі пільна сачыць за дзеяннямі атакуючых ворагаў. І калі да першага варожага ланцуга засталося крыху больш за 150 метраў, Вялічка адкрыў кулямётны агонь. Першы варожы ланцуг на нейкае імгненне спыніўся і пачаў распадацца... Залёг на зямлю. І яшчэ двойчы спрабаваў зноў падняцца на ногі і ўрэшце не вытрымаў — кінуўся наўцёкі...

Потым Вялічку змяніў Міхась Дзегцяроў, які працягваў касіць варожы ланцуг да той пары, пакуль да кулямётчыкаў не дабраўся сувязны ад камандзіра роты і не перадаў загад — змяніць пазіцыю і заняць новы рубеж. Так працягвалася да самых прыцемкаў.

— Дзякуй, героі, за стойкасць! — пахваліў ротны кулямётчыкаў за мужнасць. — Выручылі вы нас. Сам камандзір палка загадаў прадставіць вас да ўрадавых узнагарод.

Потым камандзір палка пацікавіўся, ці не жадаюць Генадзь Вялічка і Міхась Дзегцяроў стаць снайперамі. Ёсць, маўляў, загад — падабраць да гэтай справы самых мужных і кемлівых для пасылкі ў школу снайпераў. Так праз тыдзень былыя кулямётчыкі змянілі свой баявы профіль дзеянняў. Амаль месяц авалодвалі сакрэтамі снайперскай справы. І ў хуткім часе вярнуліся ў свой полк.

— Першага гітлераўца я высачыў з дапамогай мінамётчыкаў, — прыгадваў пасля Генадзь Вялічка. — Прыйшлі мы з напарнікам на агнявыя пазіцыі да лейтэнанта Гласава на практыку. А ён і кажа: "Спішыце, хлопцы, вунь тых лазутчыкаў, якія прабіраюцца па траншэі. Інакш не дадуць яны нам жыцця".

Спачатку я падумаў: жартуе лейтэнант — не інакш. А потым пераканаўся — не жартуе. Сапраўды, бачу, два гітлераўцы наладжваюць свае пазіцыі, каб весці прыцэльны агонь па агнявых пазіцыях мінамётчыкаў. І тут я паўтарыў загад-просьбу лейтэнанта. "Ёсць, таварыш лейтэнант, спісаць варожых снайпераў з ліку жывых!". Праўда, да варожых траншэяў было далекавата — больш за 300 метраў.

Але Генадзь Вялічка цярпліва стаў лавіць гітлераўца на мушку.

— Не паддаваўся вораг ні на якія прынады. Усё хітрыў, злыдзень. Але не перахітрыў. Злавіў я ў нейкі момант ворага ў аптычны прыцэл сваёй вінтоўкі і націснуў на курок, і дзюбнуўся фашыст носам у зямлю...

У тым месцы ў мяне былі тры акопы, працягваў Вялічка. Знаходжуся ў адным з іх, назіраю і адшукваю цэль. Заўважаю, раптам з'явіўся там варожы сувязіст, які адшуквае перабіты провад. Зняў я яго з першага стрэлу. Але і сябе "дэмаскіраваў"... Таму што іхнія снайперы пачалі паляваць за мной. Каб пазбегнуць бяды — давялося пайсці з гэтага ўчастка.

У іншым месцы зрабіў дзве пазіцыі. У першай падвесіў на палцы сваю каску. А з другой пачаў назіраць, як варожы снайпер у тую ж хвіліну адкрыў па ёй агонь і... дэмаскіраваў сябе. Гэта каштавала яму жыцця.

Аднаго разу пад час баёў пад Сталінградам здарылася так, што вораг нават вымушаны быў адкрыць па пазіцыі нашага снайпера мінамётны агонь. Будынак, у якім знаходзілася пазіцыя Генадзя Вялічкі, загарэўся, а потым наогул рухнуў. І не застаўся б ён жывы, калі б не баявы сябар — той жа Дзегцяроў, які выцягнуў яго з-пад абломкаў.

Вялічка працягваў помсціць ворагу. Пасля летніх баёў у 1943 годзе на Паўночным Данцы на яго рахунку было ўжо больш чым 300 знішчаных фашыстаў. Вось тады за праяўленую кемлівасць і вялікую мужнасць урад краіны прысвоіў яму ганаровае званне Героя Савецкага Саюза.

У складзе 1008-га стралковага палка, 226-й дывізіі славуты снайпер змагаўся з лютым ворагам не толькі на Украіне, але і ўдзельнічаў у вызваленні Польшчы. Перамогу сустрэў у Чэхаславакіі.

Іван ЦІТОЎ,
ветэран вайны і працы,
падпалкоўнік у адстаўцы.

■

У лістападзе яму споўнілася семдзесят, а ён энергічны і поўны юначага запалу. Відаць, нездарма ў яго прозвішча — Магучы.

Жыццёвы шлях Міхаіла Апанасавіча не назавеш лёгкім. У семнаццаць год — партызан-разведчык на Віцебшчыне, бываў у такіх пераплётах, што і зараз не разумее, як застаўся ў жывых. Затым служыў у арміі, працаваў у сельскай гаспадарцы.

Міхаіл Апанасавіч мае высокія ўрадавыя ўзнагароды.

І зараз ветэран не сядзіць без справы. Ён узначальвае аўтагаспадарку Баранавіцкага пчолапітомніка.

Фота Эдуарда КАБЯКА, БЕЛІНФАРМ.

КУР'ЕР "ЧЗ"

ГІСТОРЫКІ СПРАЧАЮЦЦА

Днямі ў Беластоку адбылася навуковая канферэнцыя гісторыкаў Польшчы, Беларусі і Літвы, на тэму: "Стан і задачы далейшых даследаванняў паўночна-усходніх краін Польшчы ў XIX і XX стагоддзях". Яе арганізаваў Інстытут гісторыі філіяла Варшаўскага універсітэта ў г.Беластоку.

На канферэнцыі было заслухана каля 20 навуковых дакладаў. Беларусь была прадстаўлена на канферэнцыі гісторыкамі з Мінска і Гродна. Іх даклады былі прысвечаны палітычным рэпрэсіям у заходніх абласцях Беларусі, тэндэнцыям у асвятленні беларуска-польскіх адносін у 1921—1945 гг., гісторыі Заходняй Беларусі.

На канферэнцыі адбылася шчырая і шырокая дыскусія па ўсіх паднятых у дакладах і рэфератах пытаннях. Было дамоўлена наступную навуковую канферэнцыю гісторыкаў Польшчы, Беларусі і Літвы правесці летам 1995 года, а таксама выказана пажаданне аб сумесным выданні архіўных і іншых дакументаў і матэрыялаў па гісторыі нашых народаў-суседзяў.

А.ХАЦКЕВІЧ.

УНІКАЛЬНАЯ БІБЛІЯТЭКА

Выдавецтва "Юнацтва" завяршыла выпуск 15-томнай "Бібліятэкі дзіцячай літаратуры" народаў былога СССР.

Днямі чытачы атрымалі другую кнігу апошняга тома "Зорны карагод", якая знаёміць з творамі 48-мі найбольш вядомых пісьменнікаў Расіі, у тым ліку М.Прышвіна, В.Біянкі, К.Чукоўскага, П.Бажова, М.Шолахава, С.Маршака, А.Барто, М.Джаліля, К.Куліева, М.Карыма, С.Міхалкова, Р.Гамзатава, А.Алексіна, А.Ліханава, Э.Успенскага і іншых.

Літаратуры кожнай рэспублікі былога СССР прысвечаны асобны том. Афармілі іх нацыянальныя мастакі.

На гэтым выдавецтва не спыніла выпуск фундаментальных серый. Ужо выдадзены два тамы "Бібліятэкі замежнай дзіцячай літаратуры" (запланавана ў 30 тамах). Распачата і "Бібліятэка беларускай дзіцячай літаратуры" (выйдзе ў 10-ці тамах). Выданне гэтых бібліятэк ажыццяўляецца ў Беларусі ўпершыню. Разам усе тры бібліятэкі складуць 55-томнае выданне лепшых твораў пісьменнікаў свету для дзяцей.

Міхась ПАЗНЯКОЎ.

ФЕСТЫВАЛЬ ТРАДЫЦЫЙ

Фестываль нацыянальных абрадаў адбыўся ў Гродна.

Шырока былі прадстаўлены беларускія народныя абрады: "Каляды", "Купалле", "Пабудова новага дома" і іншыя. З абрадам "Жніво" выступілі юныя артысты самадзейнага калектыву "Лехіці" саюза палякаў Беларусі.

Лілія АСТРАВЕЦКАЯ.

ШКОЛЬНІКАМ НА БУЛАЧКІ

У Касцюковічах вырашылі падтрымаць школьнікаў.

Як вядома, на харчаванне з бюджэту выдзяляецца ў дзень на кожнага вучня па трыста рублёў. Гэтага хапае толькі на адну шклянку чаю з самай таннай булачкай. Па ініцыятыве мясцовай улады вырашана датаваць яшчэ па дзвесце рублёў на кожнае дзіця за кошт сродкаў гаспадарак, на тэрыторыі якіх знаходзяцца школы, а таксама прадпрыемстваў - шэфаў.

МАЛАКО Ў КАРОВЫ НА ЯЗЫКУ

З пераводам грамадскага статка на стойлавае ўтрыманне ў гаспадарках рэспублікі скарачаецца вытворчасць малака.

У Круглянскім раёне, напрыклад, за 25 дзён лістапада зніжэнне дасягнула 8 працэнтаў да ўзроўню мінулага года. Недабор малака ў цэлым па Магілёўскай вобласці дасягае тысячы і больш тон у месяц. Жывёлаводы тлумачаць такое становішча недахопам кармоў. Паводле звестак "Мінсельгасхарчу", тут нарыхтавана толькі 78 працэнтаў фуражу. Многія калгасы і саўгасы забяспечаны кармамі толькі на 50 і нават менш працэнтаў.

БЕЛІНФАРМ.

ВЫСТАЎКА МАЛАДЫХ МАСТАКОЎ

У Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь працуе міжнародная выстаўка маладых мастакоў з Іспаніі і Беларусі.

Нашы госці прадстаўлены палотнамі трох аўтараў з Сабадэля. Творы Націвідад Аяла, Хераніма Прысты, Хасэпа Херона ўвабралі ў сябе ўсе сучасныя традыцыі мастацтва Іспанскай Каталоніі. Тры прадстаўленыя ў Мінску аўтары выстаўлялі свае творы ў прэстыжных іспанскіх і французскіх галерэях, такіх, як "Нова-3", "Касаль Перэ Кварт", "Ж.Рока" ў Сабадэлі, "4 Арт" у Барселоне і "Эр Лібр" у Парыжы.

Беларускія творцы таксама даволі вядомыя ў мастацкіх колах рэспублікі. Палотны Ягора Галузы, Уладзіміра Канцэдайлава, Зоі Луцэвіч, Віктара Саўчанкі, Канстанціна Селіханава, Уладзіміра Фёдарава адлюстроўваюць увесь каларыт і знаходкі сучаснага айчыннага мастацтва.

Уладзімір СТАРАСЦЕНКА.

З БЕСПРАЦОЎНЫХ – У НАРОДНЫЯ ЎМЕЛЬЦЫ

У Паставах цэнтр занятасці апошнім часам пачаў цесна супрацоўнічаць з клубам народных умельцаў. Нядаўна пры клубе адкрыліся чатырохмесячныя курсы, дзе вучацца вышываць, ткаць, вязаць. Цэнтр занятасці ўзяў на сябе расходы, звязаныя з навучаннем.

Такім чынам, беспрацоўныя, якіх становіцца ўсё болей, атрымалі магчымасць авалодаць хоць нейкай прафесіяй, якая можа спатрэбіцца грамадству.

Уладзімір МІХНО.

"ДЫЯГЕН" ПА–МАЛАДЗЕЧАНСКУ

Мінскі абласны драматычны тэатр адкрыў сезон у Маладзечна.

Паказаны ўжо спектаклі "Чорная нявестка", "Камедыя", "Жаніцьба Бальзамінава". Хутка будзе прадстаўлена і новая работа — трагікамедыя "Дыяген".

Мікола КАПЫЛОВІЧ.

СЛАВУТЫЯ ІМЁНЫ

ІААХІМ ЛІТАВОР

Час няўмольны. Ён шмат сцірае з нашай памяці. Забываюцца падзеі, даты, людзі. Забываюцца продкі. Асобным з іх якімсьці чынам пашчасціла, і яны, як кажуць, "на языку". Другіх прыгадваюць зрэдку.

Штосьці падобнае здарылася і з Іаахімам Літаворам Храптовічам. Некалькі гадоў таму аб ім загаварылі. З'явіўся шэраг артыкулаў. Аднак усе яны былі прысвечаны толькі аднаму пытанню гісторыі створанай ім бібліятэкі і яе будучаму. Пытанне гэта сапраўды балючае. Кніжны скарб, які сабраў гэты чалавек, знаходзіцца за мяжой. Іаахім Літавор быў вельмі неардынарнай асобай. Усебакова адукаваны. Дзяржаўны і грамадскі дзеяч. Філосаф і асветнік, гуманіст і прыродазнаўца, паэт і публіцыст. Нарадзіўся ён 4 студзеня 1729 года ў фальварку Ясенец, які належаў дзеду па маці К.Несялоўскаму. Дзед быў эрудытам, чалавекам шырокіх поглядаў, даволі вядомым у тыя часы пісьменнікам. Заўважыўшы жывы, дапытлівы розум унука, Несялоўскі сам узяўся за выхаванне нашчадка. Запрасіў першакласных настаўнікаў. Узровень ведаў, якія Іаахім атрымаў дома, даў яму магчымасць без усялякіх цяжкасцей працягваць адукацыю ў Віленскай акадэміі. Можна смела сцвярджаць, што менавіта дзядуля перадаў унуку і сваё захапленне чароўным светам паэтычнай творчасці, і майстэрства вершаскладання. Як бы там ні было, але на працягу ўсяго жыцця Іаахім пастаянна звяртаўся да паэзіі. Прычым з аднолькавай лёгкасцю пісаў на беларускай, польскай і лацінскай мовах. Заўважу, што ён не лічыў гэты занятак чымсьці неістотным. Наш зямляк успрымаў паэзію не толькі як прыгажосць, але і як вельмі дзейсны сродак распаўсюджвання навуковых ведаў і ўсталявання ў грамадстве больш дасканалых прынцыпаў маралі. Сведчаннем гэтага можа быць артыкул "Паэзія", які быў змешчаны ў энцыклапедычным выданні "Збор найпатрэбнейшых звестак" (укл. І.Красніцкі) і ўбачыў свет у 1781 годзе.

Пасля заканчэння Віленскай акадэміі Іаахім, як і многія яго забяспечаныя сучаснікі, вырашыў працягваць адукацыю за мяжой. Вучыўся ў Германіі. Шмат падарожнічаў. Пабываў у Італіі, Аўстрыі, Швейцарыі, Францыі, Англіі. Усюды цікавіўся найноўшымі на той час дасягненнямі навукі. Асабліва прыцягвала яго ўвагу сельская гаспадарка. Вывучаў розныя спосабы землеробства, аналізаваў іх з намерам выбраць самыя рацыянальныя. Цікавілі яго і дапаможныя галіны сельскай гаспадаркі — агародніцтва, садоўніцтва, пчалярства, развядзенне рыб у вадаёмах. Усё прачытанае, убачанае прывяло да таго, што ў нашага земляка сфарміраваўся своеасаблівы погляд на тое, як палепшыць становішча ўласнай гаспадаркі і краіны ў цэлым. Ён уяўляў сабой своеасаблівы сплаў ідэй асветнікаў і поглядаў фізіякратаў.

Першыя лічылі, што ад сацыяльных бед выратуе распаўсюджванне ведаў, навукі, асветы. Фізіякраты аддавалі перавагу прыродзе. Лічылі, што яна з'яўляецца адзінай крыніцай усіх багаццяў чалавецтва. Сцвярджалі, што грамадства ўзбагачаецца толькі за кошт зямлі і што прыбытак ствараецца толькі ў прыродзе і, у прыватнасці, у сельскай гаспадарцы. Што ж датычыць рамёстваў і прамысловасці, то яны, паводле поглядаў фізіякратаў, не ствараюць нічога новага.

Дасягненне Храптовіча заключаецца ў тым, што з двух гэтых вучэнняў ён выбраў найлепшае. Разважанні прывялі яго да думкі аб тым, што павелічэнне прадукцыйнасці гаспадаркі магчыма толькі ў тым выпадку, калі той, хто працуе, будзе зацікаўлены ў выніку сваёй працы. З гэтага ён зрабіў выснову аб шкоднасці паншчыны. Далей лагічна вынікала ідэя аб асабістай вольнасці і адукацыі ўсіх саслоўяў. Для пацвярджэння сваіх ідэй ва ўласных маёнтках Шчорсы, Нягневічы і Вішнева ён адмяніў у 1790 годзе паншчыну. Устанавіў максімальны памер зямельнага надзелу. За карыстанне зямлёй сяляне павінны былі аддаваць яму трэцюю частку ўраджаю. Пашырыў правы сельскіх органаў кіравання. Пад яго ўплывам былі створаны сялянскія касы ўзаемадапамогі і страхавы магазін. Праўда, асабіста вольнасць сялян Храптовіча была абмежавана. Усе ворныя землі, сенакос, лес і іншыя ўгоддзі заставаліся яго ўласнасцю. Сяляне практычна ператварыліся ў арандатараў. Той, хто жадаў змяніць месца жыхарства, павінен быў заплаціць пэўную суму грошай альбо прапанаваць на свой надзел другога жадаючага. І нават у такім выпадку канчатковае рашэнне аб дазволе пакінуць маёнтак заставалася за адміністрацыяй.

У гэты ж час Храптовіч пабудаваў у сваіх уладаннях школу для сялянскіх дзяцей і арганізаваў у ёй ланкастэрскую сістэму навучання. У ёй дзеці не толькі вывучалі агульнаадукацыйныя дысцыпліны, але і .набывалі аграпалітычныя веды і рамесніцкія навыкі.

Іаахім "прыклаў руку" і да пашырэння асветы ў Вялікім княстве Літоўскім. Ён быў адзін з самых заўзятых ствaральнікаў адукацыйнай камісіі — першай у Еўропе дзяржаўнай установы па кіраванню народнай асветай. Камісія гэта была заснавана соймам у 1773—1775 гадах. Наш зямляк з'яўляўся актыўным яе членам на працягу ўсяго дваццацігадовага часу існавання. Пад яго ўплывам камісія зацвердзіла рэформу школ і універсітэтаў у духу перадавых ідэй асветнікаў таго часу. Адукацыя пачала набываць свецкі характар. У навуковых установах пачалі больш увагі ўдзяляць прыродазнаўчым і фізіка-матэматычным навукам. Асноўнай мовай навучання замест латыні стала польская. Заўважым, што грошы на дзейнасць камітэта былі ўзяты не з дзяржаўнай казны. Іх склалі сродкі распушчанага рымскім папай езуіцкага ордэна. Гэтыя змяненні выклікалі рэзкае незадавальненне рэакцыйна настроеных прадстаўнікоў магнацка-шляхецкіх колаў і каталіцкага духавенства. Імі неаднойчы рабіліся спробы спыніць дзейнасць камісіі. Аднак Храптовіч сваім уласным аўтарытэтам і аўтарытэтам пасад, якія ён займаў, адбіваў гэтыя спробы.

Справа ў тым, што наш зямляк займаўся не толькі сельскай гаспадаркай ды грамадскімі справамі. Ён актыўна ўдзельнічаў у палітычным жыцці Вялікага княства Літоўскага. Не раз удзельнічаў у соймах. Займаў важныя дзяржаўныя пасады: маршалка Галоўнага трыбунала, падканцлера, міністра замежных спраў, канцлера Вялікага княства Літоўскага. Змагаўся за прывядзенне рэформ. Быў адным з тых, хто дабіўся прыняцця новай канстытуцыі.

Пры ўсім тым Іаахім не забываўся і пра неабходнасць развіваць навуку. Усімі магчымымі сродкамі падтрымліваў навукоўцаў. Выдатна разумеў неабходнасць іх аб'яднання. З гэтай мэтай стварыў "Таварыства сяброў навукі". Сам уступіў у яго. І не намінальна, не як толькі "пан-заснавальнік". Ён выступаў у ролі тэарэтыка і папулярызатара эканамічных і фізічных ідэй фізіякратаў. Напісаў шэраг кніг. У 1802 г. выйшаў яго твор "Аб штогоднім нацыянальным узнаўленні". праз некалькі гадоў пасля гэтага ўбачыла свет другая яго кніга — "Аб праве прыроды". Значна раней, у 1781 годзе, была выдадзена кніга, якая з'явілася вынікам шматгадовага захаплення Храптовіча пчалярствам. Называлася яна "Апісанне пчалярскай гаспадаркі ў Шчорсах". У ёй былі змешчаны назіранні, тэарэтычныя і практычныя адкрыцці, парады пачаткоўцам.

Што ж датычыць бібліятэкі, то пра яе можна сказаць некалькі слоў. Знаходзілася яна ў рэзідэнцыі Храптовіча ў Шчорсах (цяпер вёска ў Навагрудскім раёне Гродзенскай вобласці). Папаўняў яе Іаахім на працягу ўсяго жыцця. Прывозіў кнігі з-за мяжы, купляў бібліятэкі ў спадчыннікаў такіх жа заўзятых бібліяфілаў, набываў пры распродажы маёмасці закрываемых манастыроў. З часам яго бібліятэка ператварылася ў адзін з найбуйнейшых па колькасці і найбольш багатых па змесце прыватных кніжных збораў на Беларусі. Гаспадар ператварыў яе ў своеасаблівы культурна-асветны цэнтр. Ён дазваляў карыстацца сабранымі ім скарбамі ўсім жадаючым. Больш таго, стварыў для іх плённай працы ўсе ўмовы. Завяшчаў працягваць гэту справу свайму спадчынніку. Памёр Іаахім Літавор 4 сакавіка 1812 года.

У наш час здаецца нават дзіўным, колькі паспеў зрабіць гэты чалавек. Аднак трэба заўважыць, што і пражыў ён нямала нават для тых часоў — 82 гады. Прычым пражыў з думкай аб тым, каб прынесці карысць не толькі сабе, але і ўсяму грамадству, у якім жыў.

Мікола БАГАДЗЯЖ.

З ДНЁМ НАРАДЖЭННЯ, "МАЛАДЗІК"!

У адным з новых мікрараёнаў Віцебска Поўдзень-7 адкрыў дзверы дзіцяча-юнацкі мастацкі цэнтр "Маладзік". У яго сценах размясціліся дзве студыі выяўленчага мастацтва, майстэрня мастацкага вобраза і ювелірная, а таксама выставачныя залы. Займаюцца тут дзеці з малазабяспечаных сем'яў, а таксама тыя, хто жыве у гэтым раёне. Навучанне ў цэнтры бясплатнае.

Першымі ў залах дэманструюць сваю творчасць вучні і выкладчыкі СШ № 25.

Фота Аляксандра ХІТРОВА,
БЕЛІНФАРМ.

МАРАЛЬНЫ КОДЭКС

Сабака бывае кусачым, але такім яго робіць чалавек

☐ Ала ЗЕНЧАНКА

Вы памятаеце свае першыя дзіцячыя жаданні? Яны, як правіла, былі непрадказальнымі і хутка знікалі. Я ж сваё памятаю вельмі добра — мець сабаку. І не проста сабаку, а нямецкую аўчарку. Камусьці гэта здасца дзіўным, але гэта мара была ў мяне і ў 20 гадоў. Пасля таго, як мы атрымалі асобную кватэру, не мінула і месяца, як у доме пасяліўся пушысты камячок, падобны на медзведзяня.

Шчаня расло, а разам з ім раслі нашы праблемы і клопаты. Ральфу былі зроблены ўсе неабходныя прышчэпкі, але яны, на жаль, не стопрацэнтная гарантыя здароўя сабакі. Усе меры прафілактыкі не засцераглі маленькую істоту ад страшнага прыгавора — энтэрыт, смяротная хвароба.

Раўнадушша дзяржаўных ветлячэбніц і іх "высокі" прафесійны ўзровень вядомы многім. Дарэчы, пры гэтай хваробе неабходныя моцнадзеючыя сродкі для падтрымання работы сэрца. У нашым рэцэпце такіх не аказалася. Кінуліся да сяброў, знайшлі тэлефоны прыватных практыкаў. Былі святочныя дні, таму засталі дома толькі аднаго, а дакладней, адну.

І вось яна на парозе — зусім яшчэ дзяўчынка. Упэўненай паходкай прайшла ў пакой, агледзела сабаку...

Цяжка перадаць, што перажыла наша маленькая сям'я за гэтыя страшныя два тыдні. Куды зніклі спрэчкі, сваркі? У доме — смяротна хворая істота, і яна павінна выжыць. Пакінута работа, сябры... Жыццё падзелена на час паміж уколамі, клізмамі, прыбіраннем пакоя. Часам у кватэру не хацелася вяртацца: пах гнілі не выветрываўся. Але, убачыўшы, як, збіраючы апошнія сілы, шчаня паўзе ў "дамашні туалет", настойліва чапляючыся за жыццё, забывала пра ўсё...

Нізка кланяюся вам, наш доктар — Алена Петухова. Ад успамінаў да горла зноў падбіраецца здрадніцкі камяк. Яна ставіць кропельніцу Ральфу, а муж дапамагае ёй, не саромеючыся. А вочы сабакі, якія "гавораць" па-чалавечы? Калі ў вас штосьці баліць, няцяжка сказаць пра гэта ўрачу. Нават маленькія дзеці спрабуюць рукамі паказаць, дзе баліць. А тут — маўчанне. Барацьба са смерцю ўсляпую. Дзякуй Богу, Лена не пакінула нас да таго моманту, пакуль не высветлілася, што цяпер усё залежыць толькі ад догляду нашай любіміцы.

Пасля крызісу пацягнуліся доўгія тыдні рэабілітацыі. Мінуў амаль год. Ральф з "брыдкага качаняці" ператварыўся ў прыгожую аўчарку. Гарэзлівы, шкадлівы — клопатаў з ім хапала: і кармленне, і выгульванне, і дрэсіроўка, ды і "дробных болек" не менш. Але нам было не страшна, мы перамаглі ўжо аднойчы "кашчавую бабулю". Цяпер у нас наперадзе — выстаўка. Менавіта яна вырашае далейшы лёс сабакі і гаспадара. Ацэнка "выдатна" асабліва важная для сабакі-самца. Тут, як кажуць, неабходны і форма, і змест. Акрамя знешніх даных, сабака павінен умець паказаць сябе. Бо ў далейшым ад яго пойдзе новая галінка ў радасloўнай.

...Стаім, перамінаючыся з нагі на нагу, вывучаем выставачныя "азы". Халодны асенні вецер не страшны "немцам", яны горда крочаць па рынгу.

Ну вось, здавалася б, усе хваляванні засталіся ззаду. Месцы і прызы раздадзены. Трэба вяртацца дадому. І раптам... Нечалавечы крык, злоснае гырканне сабак... Мужчына, які стаяў побач, раўнадушна растлумачыў: "Гэта сабачыя баі. Цікавае відовішча. Схадзіце, не пашкадуеце".

Так, людзям са слабымі нервамі там не месца. На бой выстаўляюць толькі байцоўскія пароды. У той раз яны былі прадстаўлены бультэр'ерамі.

Перад вачамі — ашчэраныя сківіцы сабак, раны, з якіх цячэ кроў. А навокал — людзі, для якіх сабачыя баі — вялікая пацеха. Былі там і дзеці. Дзяўчынка гадоў чатырнаццаці, прапануючы нацкаваць свайго гадаванца, усім гаварыла, што яму няма роўных. Так, у яе быў цудоўны сабака. Але на ім не заставалася ўжо жывога месца, толькі шрамы. Зрэшты, паглядзець на"забаву" можна і з іншага боку. Як, напрыклад, тыя, хто сабраўся за рынгам, на другім баку, як бы процілеглым чалавечаму берагу. Кожны ўкус, нанесены ў стычцы, ацэньваецца гаспадарамі ў далярах.

Шапацяць "зялёненькія" ў кішэнях, а побач сцякае крывёю жывёліна. Як растлумачыць дзецям, якія абляпілі сабачы рынг, што ў свеце існуе дабро і зло, вернасць і здрада? Мы часта спасылаемся на цяжкі час. Сапраўды, яго не выбіраюць. Але толькі ад нас залежыць, ці будзе ён чалавечым, ці знойдзецца ў ім месца дзяцінству, старасці і чацвераногім сябрам. У выдатным гімне чалавецтву Антуан дэ Сент-Экзюперы гаворыць вуснамі мудрага Ліса: "...ты заўсёды адказны за тых, каго прыручыў".

ЭЛТАН ДЖОН РАСПРАНАЕЦЦА

Элтан Джон застаўся задаволены распродажай свайго адзення, якое аддаў у адзін з лонданскіх магазінаў.

Выручаныя ад продажу грошы склалі 37,5 тысячы даляраў. Спявак пералічыць іх у Фонд барацьбы са СНІДам.

МУЛЬТФІЛЬМ ЗАБАРОНЕНЫ

Карэйская цэнзура забараніла паказ мультыплікацыйнага фільма "Ноч перад Калядамі", знятага кампаніяй Уолта Дыснея.

На думку цэнзараў, гэтая стужка не для дзіцячага прагляду. Міністр культуры заявіў, што збіраецца перагледзець патрабаванні, якія рэгулююць завоз фільмаў з-за мяжы.

МАРЫЮ КЭРЫ – ЗА ЧЫСТАЕ ПАВЕТРА

Спявачка Марыю Кэры знайшла сабе работу ў Фондзе чыстага паветра.

Яна стане афіцыйным прадстаўніком гэтай арганізацыі, якой споўнілася ўжо 117 гадоў. З 1877 года з дапамогай фонду за горадам адпачылі больш як 10 тысяч дзяцей з Нью-Йорка. Зараз адзін з загарадных лагераў будзе названы ў гонар спявачкі.

НА МЯЖЫ СКАСАВАННЯ ШЛЮБУ

Амерыканскі акцёр Рычард Гір і топ–мадэль Сіндзі Кроўфард пасля трох гадоў сумеснага жыцця раз'ехаліся, але пакуль не збіраюцца разводзіцца.

Паводле слоў даверанай асобы Кроўфард, пара не страчвае надзеі захаваць шлюб.

ПАГРАЖАЕ ТУРМА

Пяць агнястрэльных раненняў атрымаў рэп–выканаўца Шакур у выніку нападу на яго.

З-за небяспечнага інцыдэнту сталі вядомыя некаторыя факты з жыцця спевака. Цяпер Шакур разам са сваім менеджэрам абвінавачваецца ў сексуальных дамаганнях. Калі абвінавачванне пацвердзіцца, ім пагражае турэмнае зняволенне да 7 гадоў.

НАРКАМАНЫ Ў БЕЛЫМ ДОМЕ?

Амерыканскі заканадаўца-рэспубліканец Гінгрыч выступіў з заявай, якая "цягне" на сенсацыю.

Паводле яго сцвярджэнняў, амаль кожны чацвёрты супрацоўнік Белага дома ў нядаўнім мінулым ужываў наркотыкі.

"ETERNAL" – НА ВЯРШЫНІ ПОСПЕХУ

Жаночая група "Eternal" адчула ў гэтым годзе, што такое слава.

Пасля поспеху першага альбома "Заўсёды і назаўсёды" дзяўчаты запісалі доўгаайграючае відэа. У яго разам з ужо вядомымі іх песнямі ўвайшлі і зусім новыя з альбома "Crazy EP", які выйдзе 12 снежня.

АФРЫКАНСКАЕ ШОУ

Сціві Уандэр выступіць у Гане.

Шоу, у якім прыме ўдзел спявак, стане часткай праграмы музычнага фестывалю ў Афрыцы.

З ТРЭНЕРАЎ – У ПАЛІТЫКІ

Аргенцінскі футбольны трэнер Сесар Луіс Меноці аб'явіў аб рашэнні выставіць сваю кандыдатуру на маючыя адбыцца муніцыпальныя выбары.

Меноці, пад кіраўніцтвам якога аргенцінская зборная выйграла чэмпіянат свету ў 1978 годзе, будзе балаціравацца ад роднай правінцыі Санта-Фе.

СТРАКАТАЯ МАЗАІКА

ПЛЕЯДЫ: З ЗОРНАГА НЕБА НА ЗЯМЛЮ

Гэта дзіўнае па прыгажосці рассеянае зорнае скопішча вы лёгка адшукаеце ўвечары ў паўднёвай частцы зорнага неба крыху ўправа ад самай яркай чырвона-аранжавай зоркі сузор'я Цяльца — Альдэбаран.

Плеяды ўпамінаюцца ў Бібліі, імі захапляліся Гамер і Гесіод, паэты параўноўвалі скопішча зорак з роем вогненных пчол, россыпам брыльянтаў, кроплямі расы на чорным аксаміце неба.

Старажытныя грэкі сцвярджалі, што гэта сем дачок Атласа (або Атланта) — Тытана, які трымаў на сваіх плячах нябесны купал і акіяніды Плеёны: Алкіёна, Келена, Майя, Меропа, Стэропа, Тайгета і Электра. Паводле аднаго з міфаў, Плеяды, праследуемыя паляўнічым Арыёнам, звярнуліся да багоў па дапамогу і былі ператвораны спачатку ў галубоў, а затым у зоркі. І сапраўды, сузор'е Арыёна рухаецца па небе ўслед за зорным скопішчам Плеяды.

Але калі вы паглядзіце на яго сёння, то ўбачыце або шэсць, або (калі ў вас выдатны зрок) 8—10 зорак. Але толькі не сем! І на самай справе Меропа крыху слабейшая за шэсць астатніх зорак. Старажытныя грэкі тлумачылі гэта проста: Меропа, выйшаўшы замуж за смяротнага цара Сізіфа, сама стала смяротнай і зараз пастаянна хаваецца, саромеючыся сваёй долі і долі мужа, якога багі прымусілі бясконца каціць на гару цяжкі камень. А вось астраномы да гэтага часу ў здзіўленні — ні адна з наяўных у іх гіпотэз не можа растлумачыць, чаму Меропа раптам зменшыла свой бляск.

Аднак наша мэта — не пошук адказу на гэта пытанне. Проста мы хочам прапанаваць вам паглядзець на Плеяды ў бінокль. Тады вы адразу пагодзіцеся з тым, што іх назва невыпадкова паходзіць ад грэчаскага слова "плейас" — мноства. Між іншым, у рымлян яны зваліся Вергіліямі, у балгар — квактухай з куранятамі або Квочкай, у французаў — Цяцеркай. Неабыякавыя да іх былі і ўкраінцы, якія далі Плеядам паэтычную і добра знаёмую многім назву Стажары.

Тое, што Плеяды адыгрывалі вялікую ролю ў жыцці ўсіх славянскіх народаў — несумненна. У нашых далёкіх продкаў гэта зорнае скопішча было трэцім па значэнню астранамічным аб'ектам пасля Сонца і Месяца. Па іх вызначалі нават, калі пачнецца лета альбо зіма. Невыпадкова, што існуюць каля 40(!) разнастайных народных назваў астронімаў гэтага зорнага скопішча. Сярод іх сама меней тры беларускія астронімы Плеяд: Сіта, Сіцец альбо Вуцінае гняздо.

А вось спроба звязаць назву скопішча з днём, які ў беларускім, ды і літоўскім календары называўся Сем братоў (або Сямён) і адзначаўся 27 ліпеня па старому стылю ("Родны край", 1993), выглядае няўдалай. У гэты час Плеяды з'яўляюцца з-за гарызонту толькі ўначы. Найбольш эфектна яны выглядаюць на ясным марозным зімовым небе.

Уладзімір ЛАРЫЁНАЎ,
астраном.

ЭСТЭТЫЧНАЯ СТУДЫЯ

ЯГО ФІЛЬМЫ АБ'ЯДНОЎВАЮЦЬ ЛЮДЗЕЙ

У Мінску прайшлі Дні польскай культуры

Колькі часам даводзіцца чуць кпінаў наконт таго, што, маўляў, у культурным плане наша сталіца застаецца безнадзейна правінцыяльным гарадком. Зламаць гэты стэрэатып паспрабавалі пасольства Рэспублікі Польшча ў Беларусі і наш Саюз кінематаграфістаў, якія напрыканцы лістапада арганізавалі пры ўдзеле Міністэрства культуры і друку Рэспублікі Беларусь і Міністэрства культуры Рэспублікі Польшча Дні польскай культуры. У гэтыя шэсць дзён беларускі глядач знаёміўся з творчасцю славутага кінарэжысёра Анджэя Вайды.

Дні польскай культуры ў Мінску адбываюцца ўжо ў другі раз. Гонар быць "героем" мінулых дзён меў знакаміты Кшыштаф Зануссі.

Гэтыя Дні польскай культуры прайшлі без Анджэя Вайды. Але праграма аказалася і без таго вельмі насычанай. У кінатэатры "Перамога", адміністрацыя якога актыўна садзейнічала арганізацыі рэтраспектывы фільмаў Вайды, дэманстраваліся "Запаветная зямля" (1976 г.) і "Бярозавы гай" (1970 г.), "Пілат і іншыя" (1971 г.) і "Краявід пасля бітвы" (1970 г.), "Попел і дыямент" (1958 г.) і "Панны з Вілька" (1979 г.), "Пярсцёнак з арлом у кароне" (1993 г.) і "Дантон" (1982 г.). На Малой сцэне Нацыянальнага тэатра імя Янкі Купалы адбыўся спектакль "Лісты кахання" з удзелам Барбары Ужэсіньскай і Даніэля Альбрыхскага. А ў зале Беларускага таварыства дружбы і культурных сувязей з замежнымі краінамі выступіла з монаспектаклем "Усміхніся!" Станіслава Цэліньская (музычнае суправаджэнне Малгажаты Пішак). Акрамя сустрэч з гэтымі вайдаўскімі акцёрамі, у Міжнародным адукацыйным цэнтры прайшла сустрэча з дэпутатам Польскага Сената Анджэем Цэліньскім.

Гэтае мерапрыемства, безумоўна, належыць да ліку прыемных і карысных, але далёка нятанных. Паводле слоў кіраўніка прэс-службы Саюза кінематаграфістаў Рэспублікі Беларусь кінакрытыка Алы Бабковай, правядзенне Дзён польскай культуры ў Мінску каштавала прыкладна пятнаццаць тысяч даляраў. Зразумела, без спонсарскай дапамогі — Беларускага аддзялення Фонду Сораса, Фонду Стэфана Баторыя (Рэспубліка Польшча) ды СП "Люм'ер" (Мінск) ніякая ўстанова такую акцыю не "выцягнула" б. Лепшае заўсёды заўважаеш у параўнанні. У параўнанні з амерыканскай субкультурай, якая бязмежна пануе на беларускіх кінаэкранах, выдатна заўважаеш сапраўднае мастацтва, да якога належыць і кінематограф Анджэя Вайды. Яго фільмы аб'ядноўваюць людзей — дзіўны феномен, прынамсі. Якая б трагічная карціна ні малявалася ім, у фінале майстар абавязкова пакідае надзею. Гэта адна з праяваў павагі Вайды да гледача. Часцей за ўсё вобраз гэтай надзеі атаясамліваецца з дзецьмі — напрыклад, дачка лесніка ў "Бярозавым гаі" ці пляменнік каханкі Рабесп'ера ў "Дантоне".

Гледзячы фільмы Вайды, са здзіўленнем прыгадваеш, што кіно не ў апошнюю чаргу належыць і да выяўленчага мастацтва. Яго фільмы надзвычай пластычныя. І часам тое, пра што распавядаецца, цікавіць менш за тое, як гэта паказваецца.

Безумоўна, высокі мастацкі ўзровень згаданых фільмаў забяспечваўся не адным Анджэем Вайдай, але і тымі некалькімі дзесяткамі кінематаграфістаў, якія працавалі пад яго кіраўніцтвам. Ён, аднак, здолеў арганізаваць працэс стварэння фільма такім чынам, што ўсе тыя людзі, праяўляючы свае лепшыя прафесійныя якасці, працавалі на ажыццяўленне яго філасофскага светапогляду. Таму слава вялікага рэжысёра належыць Анджэю Вайдзе па праву...

Ягор КОНЕЎ.

ГАРЧЫЧНІК

Парамон Капуза

Глушануў

Фельетон

Рашыў Сымон свайго бычка
прадаць на рынку мясам.
Ды як зарэзаць трацяка,
які жывы тым часам?
Яго ўпяцёх не паваліць!
параду даў Мікола:
— Я ўчора бачыў, як хлапцы
глушылі рыбу толам.
Яны вучылі і мяне:
у ваду шнурочак з грузам
шыбнеш, як выбух грамыхне —
уся рыба ўгору пузам...
Дастану ў іх крыху шнурка,
запал, кавалак толу,
і выбух нашага быка
ўраз паваліць долу.
Тады яго — хоць рэж, хоць еш,
і разбяром за часам...
На рынак заўтра адвязеш
гатовенькае мяса.

Дасталі ўсё: запал, шнурок
і толу два кавалкі,
павесілі бычку на рог
і чыркнулі запалкай.
Шыпіць шнурок. І бык, як леў,
зароў, парваў вяроўку
і адным мігам — шась у хлеў,
цялё дзе і кароўка...
А хутка выбух прагрымеў.
Ды такі моцны, "громкі",
што на тым месцы,
дзе быў хлеў, —
цяпер адны абломкі.

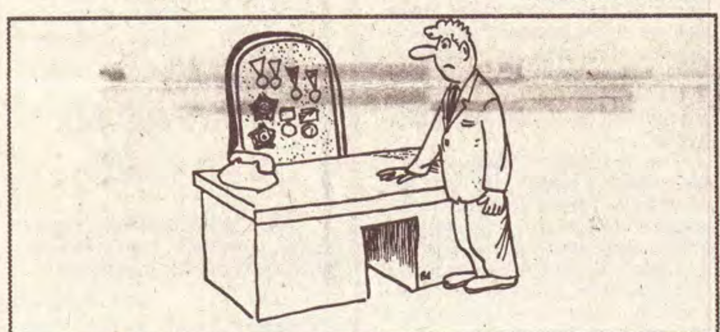
Паўло Глазавы

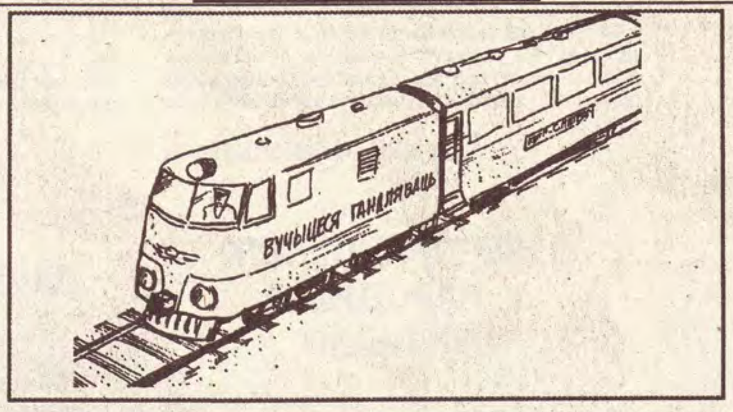
Свістун

— Чаму ў цябе такія губы,
быццам трубы, сёння?
— Гэта я свістаў заўчора...
— Дзе?
— На стадыёне.

Як заклаў чатыры пальцы,
як даў, як націснуў!..
А збоку хтосьці не стрываў
ды па губах свіснуў.

Пераклаў з украінскай М.БАЗАРЭВІЧ.

Валеры Шыханцоў

Грэшнік

Пародыя

Так, я ўжо не святы...
***
Я вершы чытаў на пакосе...
***
Кухарка была завадною...
***
Няўжо і я інакшым стаў,
Няўжо і я ў грахах па вушы?..

Алег САЛТУК.

Бягуць гады. Мінаюць даты.
Але ўспамінаў лёгкі дым
Мяне вяртае зноў у хату,
Дзе быў я некалі малым.

Аднойчы, добра помню, маці
Сказала: "Як жа ты падрос!
Даволі ўжо сядзець у хаце.
Шыбуй-ка зранку на пакос".

Там шчыраваў я — мне паверце —
Аж стала цёмна ў галаве.
І каб спачыць крыху, я вершы
Чытаў гадзіны, пэўна, дзве.

Была кухарка завадною.
Бліжэй падсела спакваля.
Сваёй гарачаю рукою
Мне шыю моцна абвіла.

З'яднала нешта нашы душы,
І добра мне было тады!..
З тае пары ў грахах па вушы,
І нат у вершах не святы.

У "Гарчычніку" маляваў В. САКОВІЧ.

Васіль Найдзін

Дэфіцытны тавар

Гумарэска

Прадпрыемства наша невялікае. Толькі бухгалтэрыя салідная. Адпаведна памяшканне і размовы ў ім.

Прыбягае вось з абеду Роза Іванаўна. Машыністка наша.

— Ой, дзяўчаткі! — кажа. — І паабедаць не паспела. У магазін па дарозе забегла, гляджу — даюць. А што? Ніколі не адгадаеце. І народу так сабе. Ды ўсё начальнікі...

Бухгалтар, Ніна Антонаўна, адразу ў кабінет дырэктара заспяшалася.

— Адпрашуся, — кажа, — на гадзінку. Па асабістай справе. Павінен адпусціць. Не камень жа...

Старшы бухгалтар, вядома, без дазволу пайшоў. І астатнія паціхеньку за дзвярамі зніклі.

Машыністка да мяне тады:

— Я ж ім недагаварыла. Хоць вы мяне даслухайце! Радасць вунь якая звалілася...

— І на птушынае малако сёння не адрэагую. Баланс рабіць буду, — на злосць ёй гавару я.

Гадзіны праз дзве прыходзяць. Усе. Разгарачаныя. І да машыністкі.

— Дык вы кажаце, Роза Іванаўна, давалі... Дазвольце далікатна спытаць у вас, а дзе "тое" давалі? Ва ўсіх магазінах былі. І нічога з-пад прылаўка. Усё на паліцах. Во час надышоў...

Галоўная наша ад сваіх слоў нават зморшчылася, і дадала:

— Хоць бы што прыхавалі, а потым... Быццам бы па блату... І што ж вы дасталі, Роза Іванаўна?

Машыністка бразнула сваім элегантным столікам. А яго ўжо акружыла ўся наша бухгалтэрыя. Лёгкім рухам Роза Іванаўна паклала перад усімі некалькі каляровых скрыначак.

— О-о-ох! — пранёсся лёгкі ўздых, — імпартнае...

— Стужкі для друкавання на машынцы, — прачытаў хтосьці ўслых.

Пятро Перац

Чэмпіён

Кажуць, сёння ў райгазеце
зноў змясцілі фота Пеці:
у маштабе ён раённым
стаў вядомым чэмпіёнам!

Тэніс, штанга, барацьба,
Лыжы, бег, скачкі, стральба —
ва ўсіх відах спорту Пеця
значыцца заўсёды трэцім.

"Не, з махлярствам тут — нічога! —
меркавалі людзі строга. —
Выступаў ад райспажыву,
рваў, відаць, на старце жылы".

Толькі нехта запытаўся:
— Колькі ж вас было? Ці многа?
— Дзед Мікіта, цёця Тася,
я там быў і... больш нікога.

З архіва

* * *

Дэльвіг паклікаў аднойчы Рылеева да дзяўчат... "Я жанаты", — адказаў Рылееў. "Дык і што, — сказаў Дэльвіг, — хіба ты не можаш паабедаць у рэстарацыі толькі таму, што ў цябе дома ёсць кухня?"

* * *

Дарвін быў запрошаны на званы абед у сям'ю арыстакрата. Яго суседка, маладая прыгожая дама, гулліва сказала:

— Пан Дарвін, ну як гэта — чалавек пайшоў ад малпы? Няўжо я таксама?

— Вы — ад самай чароўнай, — адказаў вучоны.

* * *

Нямецкі вучоны Паўль Эрліх, ведаючы свой недахоп — вялікую рассеянасць, пачаў пасылаць сабе паштоўкі з напамінкам — што і калі неабходна зрабіць...

Атрымліваючы такую паштоўку, ён гаварыў калегам:

— Нехта піша, значыць, гэта мая работа сапраўды патрэбна... Усё астатняе — да д'ябла, саджуся за працу!

Падрыхтаваў М.ФЕДЗЮКОВІЧ.

ДАБРАЧЫННАСЦЬ

Шмат шчаслівых мінут падарыла дзецям, што пакутуюць на анкалагічныя захворванні, свята "Усмешка", якое праводзілася ў Мінскім палацы культуры чыгуначнікаў. Выступілі танцавальны ансамбль "Гарэзлівыя агеньчыкі", артысты цыркавой студыі Палаца культуры чыгуначнікаў і многія іншыя творчыя калектывы. Гасцей парадавалі "Маскі" з ТЮГа, былі арганізаваны гульні і, вядома ж, не абышлося без прызоў.

Свята "Усмешка" падарыла дзятве беларускае рэспубліканскае таварыства "Дзеці ў бядзе".

Фота Віктара ТАЛОЧКІ, БЕЛІНФАРМ.

АЗБУКА ЗДАРОЎЯ

Сон

(Працяг. Пачатак у №№ 111, 117).

Выконваючы нескладаныя правілы гігіены сну, можна значна яго палепшыць, адмовіўшыся ад таблетак. Пачынаць падрыхтоўку да сну варта толькі тады, калі хочацца спаць. Неабходна прытрымлівацца звычайнага рытуалу адыходу да сну. Калі вы прывыклі засынаць з кнігай у руцэ — засынайце з ёй, калі вы заўсёды засыналі "пад лічэнне ў думках" — працягвайце яго. У інтэр'еры спальнага пакоя неабходна пазбягаць яркіх, як правіла, узбуджальных фарбаў, найбольш падыходзяць у ёй зеленаватыя таны. Перад сном неабходна добра праветрываць пакой. Нармальнаму сну садзейнічаюць актыўныя заняткі фізічнымі практыкаваннямі, асабліва калі асноўная дзейнасць звязана з нязначнай мышачнай актыўнасцю. Няварта шмат есці перад сном, бо перапоўнены страўнік не садзейнічае засынанню, можа пашкодзіць дыханню і дзейнасці сэрца. Не рэкамендуецца перад сном захапляцца дэтэктывамі, прымаць танізуючыя напоі, бо гэта ўсё толькі ўзбуджае нервовую сістэму. Не трэба адкладваць працу на начны час, бо такая звычка можа стаць прычынай расстройстваў сну і іншых неўратычных парушэнняў.

Пасцель павінна быць зручная і не вельмі мулкая, яе неабходна перыядычна праветрываць. Спаць лепш за ўсё ў баваўнянай бялізне. Нельга накрывацца коўдрай з галавой. Калі ноччу вы прачынаецеся, то пастарайцеся запомніць апошні сон, уяўляючы сабе далейшы ход падзей (калі, канешне, сон нястрашны). Калі цяжка заснуць вечарам, карысна таксама ўстаць і запісаць на паперу тое, што чамусьці не ўдалося, але хацелася б сказаць ці зрабіць заўтра — гэта дасць магчымасць перанесці частку ўнутранага напружання на паперу.

Для паскарэння засынання можна скарыстаць лічэнне ў думках, магнітафонны запіс шуму марскога прыбою, раўнамерны рытм удараў метранома, спакойную музыку, паспрабаваць уважліва паглядзець на які-небудзь бліскучы прадмет, сканцэнтраваць мысленны погляд на якой-небудзь расліне з уяўленнем яе колеру, апісаць вачыма (пры закрытых павеках) лічбу "8" ці якую-небудзь іншую фігуру.

Для заспакаення і паляпшэння сну здавён скарыстоўваліся розныя пахучыя сродкі. Яшчэ ў старажытнасці вучоныя рэкамендавалі нюхаць перад сном свежы рамонак. Рэкамендуецца скарыстоўваць "снатворныя падушачкі" з лісця папараці, лаўра, шышак хмелю, травы мяты, герані. Спецыялісты раяць таксама для зняцця нервовага ўзбуджэння перад сном абпырскваць пакой духмянымі настоямі чабору, духмянай герані, лаванды, эўкаліпту, палыну.

Вечарам перад сном можна прыняць супакойлівую ванну, у якую дададзена якое-небудзь эфірнае масла. Напрыклад, 5 кропель мятнага масла, 2 кроплі рамонкавага, 2 кроплі апельсінавага, 15 мл настою валяр'яны. У ванну можна дадаваць настоі з кветак календулы, травы мяты, душыцы, ігліцы сасны, ліпавага цвету. Для прыгатавання камбінаванага настою з траў можна ўзяць па 50 г кветак календулы, мяты і мацярдушкі, настаяць іх у 3 літрах кіпеню, працадзіць, выліць у ванну з цёплай вадой (34—35°С). Прымаць такую ванну варта перад сном на працягу 10 хвілін 3 разы на тыдзень на працягу 2 тыдняў. Неабходна ўлічваць, што цёплыя ванны для ўсяго цела ці да пояса могуць быць узбуджальнымі, таму, калі вы адчуваеце, што пасля ванны санлівасць не з'явілася, больш гэту працэдуру не рабіце. Лепш паспрабуйце абціранне ўсяго цела сухой масажнай шчоткай, пачынаючы са ступні правай, затым левай нагі, потым правай і левай рукі, грудзей, спіны. Халодныя кампрэсы на ногі таксама дапамагаюць хутчэй заснуць. Для гэтага зручныя баваўняныя шкарпэткі, якія трэба змачыць халоднай вадой, выкруціць, надзець на ногі, а зверху нацягнуць сухія шарсцяныя шкарпэткі. Накрыйцеся коўдрай, праз некаторы час вашыя ногі сагрэюцца і вы засняце.

Снатворным і супакойлівым дзеяннем, аднаўляючым працаздольнасць, валодаюць таксама расліны: сінюха блакітная, пустырнік, мар'ін корань.

Нядрэннымі і зусім бясскрыўднымі рэкамендацыямі для паляпшэння сну з'яўляюцца шырокая палоска непразрыстай тканіны, якая накладваецца на ноч на вочы, шклянка цёплага малака (можна з лыжачкай мёду), сон пры адкрытай фортцы і захінутай шторы, шарсцяныя шкарпэткі, жменька хмелю (пакладзіце пад падушку).

Працяглы прыём снатворных прэпаратаў выклікае прывыканне да іх арганізма і адмоўна ўздзейнічае на цэнтральную нервовую сістэму і ўнутраныя органы.

КІНААФІША МІНСКА

8 снежня

"МАСКВА": "Вузкая грань"— 13.30, 16.50. "З пісталетам нагала 33 1/3. Апошні ўдар"— 15.20, 18.40, 20.10, 21.40. Інфармацыйна-музычная праграма — 23.00.

"КАСТРЫЧНІК": "З пісталетам нагала 33 1/3. Апошні ўдар"— 14.30, 17.40, 21.00. "Рэмба-2"**— 16.00, 19.10. Музычна-пацяшальная праграма "Макс-шоу" — 21.30.

"АЎРОРА": "Сакрэтны ўказ Імператара" (д)— 14.50. "Сын Ружовай пантэры"**— 12.30, 14.30, 16.30, 18.30, 20.30. "Вяртанне дыназаўра"— 13.00, 18.50, 20.50. "Ён сваё атрымае"— 16.50.

"БЯРЭСЦЕ": "Вяртанне дыназаўра"— 12.00, 14.00, 16.00, 18.10. "Цяжкая цэль"***— 11.30. 14.40, 17.50. "Школа задавальненняў"***— 13.10, 16.20. Інфармацыйна-пацяшальная праграма — 20.30.

"ВІЛЬНЮС": "Мужчынская работа"— 12.10, 15.20, 19.50. "Аднойчы ў Адэсе, ці Як паехаць з СССР"— 14.00. "Гарачае лета"****—17.00, 18.30, 21.30. Інфармацыйна-пацяшальная праграма.

"ДРУЖБА": "Круты палюбоўнік"***— 15.00, 16.50, 19.40. "Завяшчанне "блакітнага" дзядзечкі"****— 18.20, 21.10. Відэабар працуе з 12.00. Інфармацыйна-пацяшальная праграма — 19.30.

"ПАРТЫЗАН": "Асноўны Інстынкт" (2 с.)***— 15.10, 19.00, 21.10. "Шалёныя сабакі"***— 13.30 (л), 17.20.

"ПЕРАМОГА": "Цяжкая цэль"***— 11.00, 14.30, 18.00, 20.00. "Вяртанне дыназаўра"— 12.40, 16.10.

"САЛЮТ": "Асноўны Інстынкт" (2 с.)***— 13.20, 15.30, 19.30, 21.40. "Глыбінная зорка"— 11.30, 17.40.

(д) — дзіцячы сеанс;
** — дзеці да 16 гадоў допускаюцца ў суправаджэнні бацькоў;
*** — дзеці да 16 гадоў не допускаюцца;
**** — дарослым з 18 гадоў;
(л) — ільготны сеанс (скідка на 50 працэнтаў ад кошту білета).
(н) — начны сеанс (кошт білета на 30 працэнтаў вышэйшы).

ХАТНІ ЭКРАН

■ 8, чацвер

Беларускае тэлебачанне

8.00. Навіны.
8.10. Пяць хвілін на жарты.
8.15. Дайджэст.
◆8.25. "Маё каханне, мой смутак".
8.55. Аўта-парк.
◆9.15. "Добрыя намеры".
* 10.05. "Гэта зусім не пра гэта".
10.10. "Крок". "Карамболь". А.Скрыпель і В.Васюхін.
* 10.40. Мультфільм.
◆10.55. "Тайна Снежнай каралевы".
13.10. Тэлевізійны Дом кіно. М.Міхалкоў і яго дачка.
13.50. "Песню бярыце з сабой.".
◆14.40. "Вяселле старэйшага брата".
15.50. Вывучаем сваю гісторыю. "Роздум ля палітры".
16.10. ТБ – школе. Пуцявінамі Андрэя Лабановіча.
16.40. "Бімбат".
17.00. Навіны.
◆17.10. "Абуза".
17.40. З крыніц чысціні мінулага.
18.10. Навіны (Гродна).
18.35. Навіны Бі-бі-сі.
19.10. Урокі беларускай мовы.
19.25. "Адраджэнне беларускай капэлы".
20.00. "Крок". "Правінцыя".
20.35. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.40. Пяць хвілін на жарты.
21.45. Пад купалам Сусвету.
◆22.00 "Добрыя намеры".
22.50. Крымінальная хроніка.
23.15. НіКа.
23.30. Дайджэст.
23.40. "Сірано дэ Бержэрак". Спектакль.

Канал "Астанкіна"

* 8.00. "Топа Джыджыа".
◆8.25. "Дзікая Роза".
9.00. У свеце жывёл.
14.00. Расія на сусветным рынку.
14.15. Хроніка дзелавога жыцця.
14.25. Гульня па правілах.
14.40. Мой маленькі бізнес.
* 15.00. Мульцітролія.
15.30. На балі ў Папялушкі.
16.00. Камп'ютэр-хол.
◆16.20. "Элен і рабяты".
16.20. Свет сёння.
17.00. ...Да 16 і старэйшым.
17.30. Чалавек і закон.
17.40, 20.30. Надвор'е.
17.45. "Хто ёсць хто". Франц Іосіф.
18.00. Гадзіна пік.
◆18.25. "Дзікая Роза".
18.50. Баскетбол. Чэмпіянат Еўропы сярод клубаў. Мужчыны. ЦСК – "Скаваліні" (Італія).
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.40. Масква-Крэмль.
21.00. Лато "Мільён".
◆21.30. "Не будзіце спячага паліцэйскага"
23.30. "Авацыя" прадстаўляе. У перапынку (23.50)– Прэс-экспрэс.

Канал "Расія"

8.00. Навіны Эй-бі-сі.
8.25. Кліп-антракт. В.Дабрынін.
8.30. Паехалі.
8.40. Тэлегазета.
◆8.45. "Санта-Барбара".
10.25. Гандлёвы дом "Ле-Монці".
10.40. Сялянскае пытанне.
11.05, 13.20. Дзелавая Расія.
13.45. Выратаванне 911.
15.10. Музычная мазаіка.
15.20. Студыя "Рост".
15.50. Там-там навіны.
16.05. Свята кожны дзень.
16.15. Штрыхі да партрэта.
16.55. Жывём і кахаем.
17.10. Будні.
17.50. Ніхто не забыты.
17.55. У свеце аўта- і матаспорту.
18.25. Свая гульня.
19.25. Падрабязнасці.
◆19.35. "Санта-Барбара".
20.30. Шостае пачуццё.
21.00. Аншлаг і К°.
22.20. Рака часу.
22.25. Аўтаімгненне.
22.30. Спартыўная карусель.
22.35. Альманах сучаснай фантастыкі.
23.30. Зоркі гавораць.

Санкт-Пецярбург

4.30, 18.30, 21.30. Інфарм ТБ.
12.25. "Нямецкая хваля".
13.00. Хуткая дапамога.
13.30, 14.40, 18.25, 19.25. Музычны момант.
◆13.35."Глушак".
14.05. Урок нямецкай мовы.
* 14.20. "Каштоўная бандэроль".
14.45. Чароўная лінія.
15.00. "Неправінцыяльная правінцыя". Тэлефільм.
◆15.20. "Андрэй Рублёў"
18.50. Спорт, спорт, спорт...
19.10. Вялікі фестываль.
◆19.30. "Закаханы манекен".
* 21.00. Мультфільмы для дарослых.
21.10. Тэлемагазін.
21.20. Служба бяспекі.
21.45. Спартыўныя навіны.
22.00. Ваш стыль.
◆22.10. "Глушак".
22.40. "Тэлекампакт". Музычнае шоу.
23.40.. Баскетбол. Чэмпіянат Расіі. "Спартак" (Санкт-Пецярбург) – "Лакаматыў" (Мінеральныя воды).

8-ы канал

* 18.00. "Кругасветнае падарожжа Вілі Фога".
18.30. Сустрэча з Цінай Цёрнер.
◆19.05. "Марэна Клара".
20.05. БАНТ: "Рэпартаж".
◆20.40. "Шанцы".
21.30. Студыя БМ: "Квадракола".
◆21.50. "Сямейнае жыццё". 2-я серыя.

НТБ

* 17.00. Мультфільм.
17.30. "Загадкі Бібліі".
18.00, 21.00. Сёння.
18.35. Такое спартыўнае жыццё.
◆19.10. "У спешцы" (Італія).
◆21.35. "Дэзл". 4-я серыя.
22.35. Часінка.
◆23.10. "У кожнай карціны свая гісторыя" (Вялікабрытанія).

■ 9, пятніца

Беларускае тэлебачанне

8.00. Навіны.
8.10. Пяць хвілін на жарты.
8.15. Дайджэст.
8.25. "Па-даксьён". Фільм-балет.
9.00. ТБ– школе. Пуцявінамі Андрэя Лабановіча.
◆9.30. "Добрыя намеры".
* 10.20. "Казка пра старое рэха".
10.25. "Бімбат". Марсельеза.
◆10.45. "Зялёны фургон".
13.05. Жывапіс Заходняй Еўропы.
14.05. "Песню бярыце з сабой".
◆14.45. "Начныя прыгажуні" (Францыя).
16.10. "Адам і Марыля", "Іван Насовіч". Д/фільмы.
16.40. "Бімбат".
17.00. Навіны.
17.10. Рынак і мы.
17.35. Да 50-годдзя Перамогі.
* 17.55. "Домік для ўсіх".
18.10. Навіны Магілёў.
18.35. Навіны (Бі-бі-сі).
19.10. Эканамікст.
19.20. У нас дома.
19.50. Процістаянне.
20.20. Пяць хвілін на жарты.
20.30. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.40. Падарункі на добры настрой.
21.55. Пад купалам Сусвету.
◆22.05. "Дурні паміраюць па пятніцах".
23.50. НіКа.
0.05. Дайджэст.
0.15. "Я+я". Мужчына і жанчына.

Канал "Астанкіна"

8.00. Сарока.
◆8.20. "Дзікая Роза".
9.00. Агарод круглы год.
9.30. Экслібрыс.
* 9.40. "Вайна сланоў і насарогаў".
14.00. Улада і рэформы.
14.15. Наш прагноз.
14.20. Хроніка дзелавога жыцця.
14.30. Шоу бізнес.
◆15.00. У гасцях у казкі. "Сёмы джын".
16.20. Рок-урок.
16.50. Свет сёння.
17.00. Чалавек і закон.
17.40, 20.30. Надвор'е.
17.45. "Хто ёсць хто". Г.Герынг.
18.00. Бамонд.
◆18.20. "Дзікая Роза".
18.50. Поле цудаў.
19.40. Добрай ночы, малышы!
20.40. Чалавек тыдня.
◆21.00. "Чорны квадрат".
23.15. Палітбюро.
24.00. Прэс-экспрэс.
0.10. Музагляд.

Канал "Расія"

7.30. Час дзелавых людзей.
8.00. Навіны Эй-бі-сі.
8.25. Кліп-антракт. І.Дзюкава.
◆8.30. Зусім сакрэтна.
9.20. Паехалі.
9.30. "Санта-Барбара".
10.20. Тэлегазета.
10.25. Гандлёвы дом. "Ле-Монці".
10.40. Сялянскае пытанне.
11.05, 13.20. Дзелавая Расія.
◆13.45. "Тата", "Барвовая трава".
15.10. Музычная мазаіка.
15.20. Там-там навіны.
15.35. Свята кожны дзень.
15.45. Новая лінія.
16.25. На сусветнай шахматнай алімпіядзе.
◆17.00. "Ты сапсавала мне жыццё".
17.55. Ваша права.
18.10. Кар'ера.
19.25. Падрабязнасці.
◆19.35. "Санта-Барбара".
20.30. Я – лідэр.
20.55. Кліп-антракт. Л.Агуцін.
21.05. "К-2" прадстаўляе: "Ню".
22.20. Рака часу.
22.25. Аўтаімгненне.
22.30. Спартыўная карусель.
22.35. Шахматная ліхаманка.
◆22.50. "Звычайнае забойства" (Германія).
0.35. Зоркі гавораць.

Санкт-Пецярбург

12.00, 14.30, 18.30, 21.30. Інфарм ТБ.
12.10. Чароўная лінія.
12.25. "Нямецкая хваля".
13.00. Хуткая дапамога.
13.30, 14.45, 17.50, 19.25. Музычны момант.
◆13.35. "Глушак".
14.05. "Эскізы харэаграфіі". Музычны фільм.
◆14.50. "Закаханы манекен".
* 16.15 Мультфільм.
16.25. Па ўсёй Расіі.
16.35. "Фантазія". Д/ф.
* 16.45. "Казка пра Залатога пеўніка".
17.15. Рознакаляровы сабака.
17.35. Паласатая музыка.
17.55. Храм.
18.50. Спорт, спорт, спорт...
19.10. Вялікі фестываль.
◆19.30. "Уяўленне зайздрасці".
20.45. Фільм-канцэрт.
21.10. Тэлемагазін.
21.20. Тэлеслужба бяспекі.
21.45. Спартыўныя навіны.
22.00. Ваш стыль.
◆22.10. "Глушак".
22.40. Хакей. Кубак МХЛ. СКА – "Цівалі" (Мінск). 3-ці перыяд.
◆23.15. "Смокі і банда Хатуаера" (ЗША).

8-ы канал

* 18.00. "Кругасветнае падарожжа Вілі Фога".
18.30. СОЛТЭК: "Дарэміфасолькі".
18.55. БАНТ: "Рэпартаж".
◆19.10. "Марэна Клара".
20.00. Агенцтва "Пармікс". "Гарадскі гадзіннік", "Навіны".
20.20. Прыватызацыйны чэк. Што далей?
◆20.40. "Шанцы".
21.30. Студыя БМ: "Калекцыя".
21.45. Месяцовы час.
◆22.15. "Шакалы".

НТБ

* 17.00. Мультфільм.
17.30. "Загадкі Бібліі".
18.00, 21.00. Сёння.
18.35. Футбольны клуб.
19.30. Прэм'ера дак фільма. "Вялікае развітанне. Пахаванне Сталіна".
◆21.35. "Дом жахаў Хамера". 1-я серыя (ЗША).
22.35. Часінка.
◆23.10. "Ключ" (Італія).

Каб зэканоміць ваш час:
◆ мастацкія фільмы
* мультфільмы

Дзяжурны рэдактар Наталля СТРАЛКОВА. Стыльрэдактар Валянціна СКАРЫНКІНА.

Заснавальнікі: ЦК СМБ, калектыў рэдакцыі газеты "Чырвоная змена".
Выдавец: газетна-выдавецкае закрытае акцыянернае таварыства "Маладняк",
220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
Газета ўзнагароджана ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. Набрана і звярстана ў наборна-выдавецкім бюро "ЧЗ".
Друкарня выдавецтва "Беларускі Дом друку", 220013, г.Мінск, пр. Ф. Скарыны, 79.
Выходзіць у аўторак, чацвер і суботу.

Аўтары надрукаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць прыведзеных фактаў. Рэдакцыя можа друкаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункту гледжання аўтара.

Час падпісання ў друк: па графіку – 19.20, падпісана – 19.20.
М. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
Індэкс 63129. Зак. 132.
Тыраж у снежні 49 736, па суботах-50 736.

АДРАС РЭДАКЦЫІ: 220013 г.МІНСК, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.
ТЭЛЕФОНЫ: прыёмная – 68-26-27; намеснікі галоўнага рэдактара – 32-12-82, 68-29-45; сакратарыят – 68-29-28; аддзел палітыкі – 68-25-55; аддзел эканомікі і сацыяльных праблем – 68-28-52; аддзел культуры і гістарычнай спадчыны – 68-29-56; аддзел маральна-этычнага выхавання – 68-25-93; аддзел пісьмаў і вывучэння грамадскай думкі – 68-28-32; аддзел студэнцкай і школьнай моладзі – 68-25-93; аддзел інфармацыі, аглядальнікі – 68-29-26; аддзел ілюстрацыі – 68-27-74, 68-25-41; ул. кар. па Віцебскай вобл. – (02132) 2-36-37.
РЭКЛАМНАЯ СЛУЖБА – тэл.. 68-29-45. Факс: 32-21-03.

Галоўны рэдактар Уладзімір БЕЛЬСКІ